

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2025

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

LUONNOS 8.9.2023

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Vantaan ja Keravan alueen lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin tilannekuva	3
2.1 Alle kouluikäiset 0–6-vuotiaat	4
2.2 Kouluikäiset lapset ja nuoret	6
2.2.1 Osallisuuden kokemus heikentynyt.....	8
2.2.2 Yhä useampi kokenut väkivaltaa ja kiusaamista	8
2.2.3 Päihteiden käyttö huolestuttavana ilmiönä	9
2.2.4 Terveystilaa seurataan laajasti.....	9
2.3 Hyte-kerroin.....	13
3 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella	13
Lapset ja nuoret hyvinvointialueen toimialojen palveluissa	14
3.1 Lasten nuorten ja perheiden toimialan palvelut	14
3.1.2 Lastensuojelu	16
3.2 Lapset ja nuoret terveydenhuollon toimialan palveluissa	19
3.3 Lapset ja nuoret vammaispalvelujen toimialalla	21
3.4 Lapset ja nuoret Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluissa	21
Lapset ja nuoret eri yhteistyön toiminnoissa hyvinvointialueella	22
3.5 Perhekeskustoimintamalli	22
3.6 Hankkeet ja järjestöyhteistyö	23
3.7 Yhteistyö kuntien ja poliisin kanssa	25
3.8 Yhteistyö vaikuttamistoimielinten ja jaostojen kanssa	27
4 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet.....	27

1 Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointi poikkileikkaa useampia toimialoja, mutta Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sen painopiste on lasten, nuorten ja perheiden toimialalla. Hyvinvointialueen tärkeänä tavoitteena on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin parantaminen, jota edistetään oikea-aikaisilla ja vaikuttavilla varhaisen tuen palveluilla. Lasten ja nuorten palvelujen kehittämisessä huomioidaan lapsen oikeuksien toteutuminen ja kansallinen lapsistrategia, jonka tavoitteena on lapsen oikeuksia kunnioittava yhteiskunta. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvio 2023)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä säädetään lisäksi lastensuojelulain 12 §:ssä. Hyvinvointialueen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä ja
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta
- lastensuojelun tarpeesta
- lastensuojeluun varattavista voimavaroista ja
- lastensuojelun palvelujärjestelmästä.

(Lastensuojelulaki 12 §, 417/2007, Finlex.)

Lisäksi terveydenhuoltolain mukainen alueellinen neuvolasuunnitelma tulee liittää lastensuojelulaissa tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (Valtioneuvoston asetus 338/2011 neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta). Neuvolasuunnitelmaa aletaan laatia hyvinvointialueella syksyn 2023 aikana. Suunnitelma lisätään osaksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa sen valmistuttua.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on kaksikielinen. Hyvinvointialueella tulee varmistaa aina kielellisten oikeuksien toteutuminen palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.

2 Vantaan ja Keravan alueen lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin tilannekuva

Hyvinvointialueen väestön ikärakenne on valtakunnalliseen tasoon verrattuna nuori. Vuoden 2022 lopussa alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä oli Keravalla 15,8 % ja Vantaalla 16,6 % (Tilastokeskus, Tunnuslukuja väestöstä alueittain, 1990–2022). Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteet ja palvelutarpeet korostuvat Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella väestön ikärakenteen ollessa painottunut alle 18-vuotiaisiin. Ikärakenne näkyy runsaana palveluntarpeena kaikissa lapsiperheiden palveluissa, mutta erityisesti varhaisen tuen palveluissa. Hyvinvointialueen strategiassa on valtuustokaudelle 2023–2025 yhtenä kriittisimpänä kärkitavoitteena nostettu lasten ja perheiden palvelujen saatavuuden ja vaikuttavuuden parantuminen. Hyvinvointialueen sitoutuminen lapsistrategiaan edellyttää myös nykyistä vahvempaa turvaverkkoa perheille, jotta perheiden kuormitus ei käänny lasten pahoinvoinniksi. (STM, Lapsistrategia, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen strategia 2022.) Vammaistuen saajia on hyvinvointialueella asuvista alle 16 vuotiaista asukkaista yhteensä 2 092 (KELA, Vammaistukien saajat ja maksetut etuudet 2023).

Eri alueiden ja väestöryhmien välisiä hyvinvointieroja on tärkeää pyrkiä kaventamaan kohdentamalla tukea sitä tarvitseville jo ennen ongelmien syntymistä ja tarttumalla aktiivisesti yli sukupolvien jatkuvaan huono-osaisuuteen. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella yksinhuoltajien ja toimeentulokiasiakkaiden suuri osuus näkyy muun muassa lapsiperheköyhyytenä. Tunnettua on, että perheen heikko tulotaso ja alhainen työllisyysaste heikentävät lasten asemaa monessa suhteessa (STM, Lapsistrategia). Hyvinvointialueen palveluissa pyritään kaventamaan lasten perhetaustasta johtuvia eroja huomioiden muun muassa vähävaraisten perheiden riittävä ja oikea-aikainen tuki, köyhyyden vaikutusten tunnistaminen kaikissa palveluissa ja vaikutusten lieventäminen kaikin keinoin. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta tärkeää huomioida myös alueen muut haasteet; esimerkiksi lastensuojelun tarve on useilla mittareilla maan suurimpia. Myös koronapandemia on vaikuttanut lasten ja nuorten mielenterveyteen ja hyvinvointiin. Palveluiden suunnittelussa tulee huomioida Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestön erityispiirteitä ulkomaalaistaustaisen väestön suuri määrä. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvio 2023.)

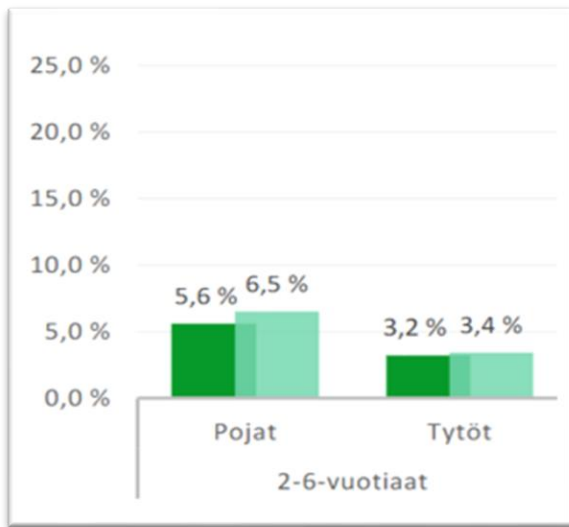
Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sidosryhmäkyselyssä keskeisinä ilmiöinä lasten ja nuorten osalta on nostettu lapsilla esiintyvä sosiaalisten tilanteiden pelko, masennus, itsetuhoisuus ja mielenterveyden haasteet. Keskeisimpänä havaintona ammattilaiset nostivat esiin myös koulupudokkuuden, lasten ja nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen, yksinäisyyden ja turvattomuuden tunteen. Toisaalta kyselyssä vahvuuksina on nostettu muun muassa, että perheet ottavat vastaan apua ja sitoutuvat palveluihin ja ammattilaisen saatavilla olo luo turvaa ja jaksamista perheille, erityisesti nuorille ja heidän vanhemmilleen. Tämän on puolestaan havaittu kasvattavan resilienssiä. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sidosryhmäkysely 2022.)

2.1 Alle kouluikäiset 0–6-vuotiaat

Alle kouluikäisten lasten hyvinvointia seurataan neuvolapalveluissa. Neuvolapalveluiden alueellinen peittävyys on erittäin hyvä. Neuvolan määräaikaistarkastuksiin osallistuu noin 98 % kaikissa ikäryhmissä 0–6-vuotta. Eräänlaisena hyvinvoinnin indikaattorina voidaan pitää sitä, että määräaikaistarkastusten lisäksi noin 10 % neuvolan asiakkaista käy näiden lisäksi seurantakäynneillä. Seurantakäyntien syyt voivat vaihdella laajasti esimerkiksi unihaasteista kasvun seuraamiseen. Seurantakäynneille vaikuttaisi olevan myös laajempaa tarvetta. Vanhemman kokema stressi vaikuttaa kielteisesti lapsen ja vanhemman suhteeseen ja lapsen hyvinvointiin. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella vauvaperheiden vanhemmista 43,5 % on erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Finlapset-kyselyn mukaan peräti 93 % Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vauvaperheiden vanhemmista kokee perheen arjen sujuneen hyvin vauvan syntymän jälkeen. Synnyttäneistä vanhemmista 11 % on käyttänyt perhetyön palveluita ja 7 % sosiaalityön palveluita lapsen syntymän jälkeen. Vanhemmista 29 % koki tarvitsevansa tukea jaksamiseensa lapsen syntymän jälkeen. (THL, FinLapset-kyselytutkimus 2020.)

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on sitoutunut Turun yliopiston Voimaperheet-ohjelmaan, minkä tavoitteena on tuottaa vahvaan tutkimusnäyttöön perustuvaa tietoa ja työkaluja palvelujärjestelmän kehittämisen tueksi sekä edistää siirtymää erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun palveluista varhaiseen tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Voimaperheet-ohjelman Huomaa hyvä lapsessasi on toimintamalli, joka on kehitetty neuvolaikäisten lasten käytösongelmien varhaiseen tunnistamiseen ja digiavusteiseen, ennaltaehkäisevään hoitoon. Toimintamallin mukaisesti lapsen psykososiaalisen toimintakyvyn arviointi tehdään kaikille lapsille neuvolan 4-vuotisterveystarkastuksessa. Arvioinneista voidaan nostaa havaintona niiden melko korkea jatkokriteeristön täyttäminen.

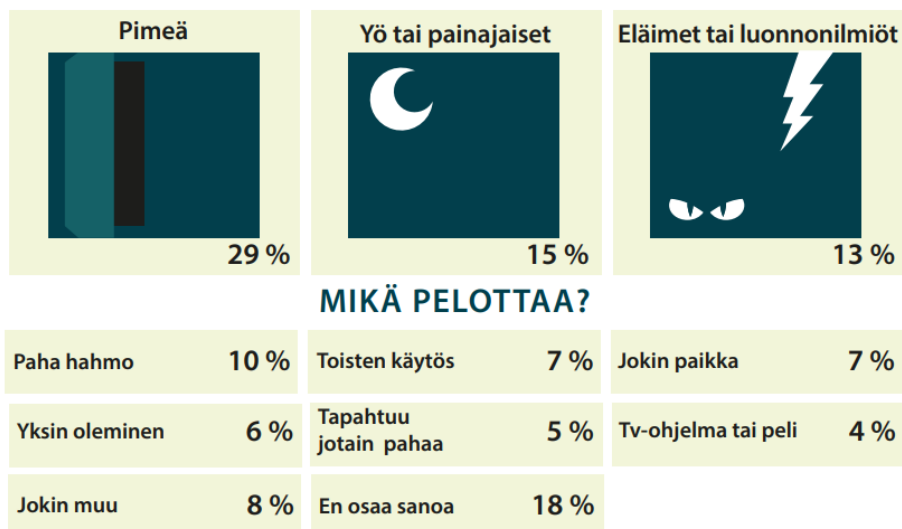
Kuvio 1. Lihavuuden yleisyys 2–6-vuotiaat

Lihavuuden yleisyys 2–6-vuotiaille lapsilla on poikien osalta selkeässä kasvussa vuodesta 2019 vuoteen 2021. Tyttöjen osalta lihavuus on myös hienoisessa nousussa. Joitain nostoja 6-vuotiaiden osalta hyvinvointiin liittyen voidaan tehdä myös Lapsibarometri-tutkimuksesta, joka on vuorovuosittain toteutettu 6–7-vuotiaiden Suomessa asuvien lasten näkemyksiä kartoittava tutkimussarja. Lapsibarometri 2022 perustuu 404 lapsen puhelinhaastatteluun, ja sen teemana on turvallisuus. Tutkimuksessa ei ole erikseen eritelty Vantaan ja Keravan alueita, oheiseen sovelletaan siis Vantaan ja Keravan osalta Helsinki-Uusimaahan kohdistuvia vastauksia.

Lapsibarometrissä kysymykseen ”onko sinulla jokin turvapaikka eli paikka, jossa sinulla on turvallinen olo” vastasi 73 % Helsinki-Uusimaan vastaajista, että heillä on jokin paikka, missä heillä on turvallinen olo. Kysymykseen ”onko sinulla turvallista ihmistä” vastasi alueella 95 % lapsista kyllä. Kysymykseen ”onko sinulla turvallinen olo ulkona” vastasi alueella vain 49 % aina ja 47 % joskus. Yleiseen kysymykseen ”pelottaako sinua joskus?” vastasi alueen lapsista 79 % kyllä. Pelkokysymykseen liittyvän jatkokysymyksen vastauksen jakauma kuvassa 1 (kaikkien vastaajien koontina).

Kuva 1. Mikä pelottaa?

(Lapsibarometri 2022, valtioneuvosto.fi)

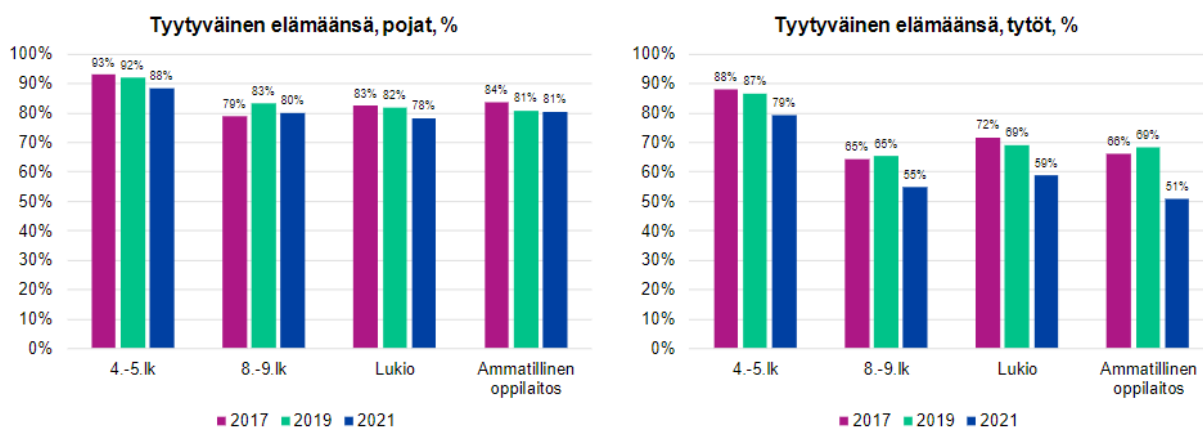
Neuvolapalveluissa pienten lasten osalta huolestuttavana on havaittu muun muassa vanhempien lisääntyvä tuen tarve, joka heijastuu lasten hyvinvointiin. Myös digilaitteisiin liittyvän käytön voimakas lisääntyminen jo hyvin pienilläkin lapsilla nähdään haitallisena.

Alle kouluikäisten lasten kokonaisterveyttä puolestaan tukee hyvä yhteistyö ja tiedonvälitys neuvolan ja suun terveydenhuollon sekä perheen välillä. Toimintatavalla luodaan edellytykset suun terveyden ylläpitämiselle lapsuudesta asti asetuksen mukaisten alle kouluikäisten lasten suun terveystarkastusten lisäksi.

2.2 Kouluikäiset lapset ja nuoret

Kouluikäisten lasten ja nuorten hyvinvointia seurataan pääosin opiskeluhuollon palveluissa. Opiskeluhuollon palvelut tavoittavat kaikki kouluikäiset lapset ja nuoret hyvinvointialueella. Suurin osa vantaalaisista ja keravalaisista lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä. Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella näyttää kuitenkin siltä, että elämäänsä tyytyväisten lasten ja nuorten osuus on laskenut koronapandemian myötä kaikissa ikäryhmissä. 4–5.-luokkalaista pojista jopa 88 % ja tytöistä 79 % on tyytyväisiä elämäänsä. Kuitenkin lasten ja nuorten tyytyväisyys elämäänsä on laskenut vuosien 2019–2021 välillä molemmilla tarkastelluilla sukupuolilla ja kaikissa ikäryhmissä. Huomattavin pudotus on lukion 1. ja 2.-luokkalaisten tyttöjen keskuudessa. Pojat ovat edelleen tyttöjä useammin tyytyväisiä elämäänsä ja heidän kokemansa tyytyväisyys on laskenut edellisestä kyselykerrasta tyttöjä vähemmän. Vuonna 2021 yläkouluikäisten ja vanhempien tyttöjen tyytyväisyys elämäänsä vastasi aikuisväestön kansallista keskiarvoa. (Kouluterveyskysely, THL.)

Kuvio 2. Tyytyväisyys elämään tytöt ja pojat

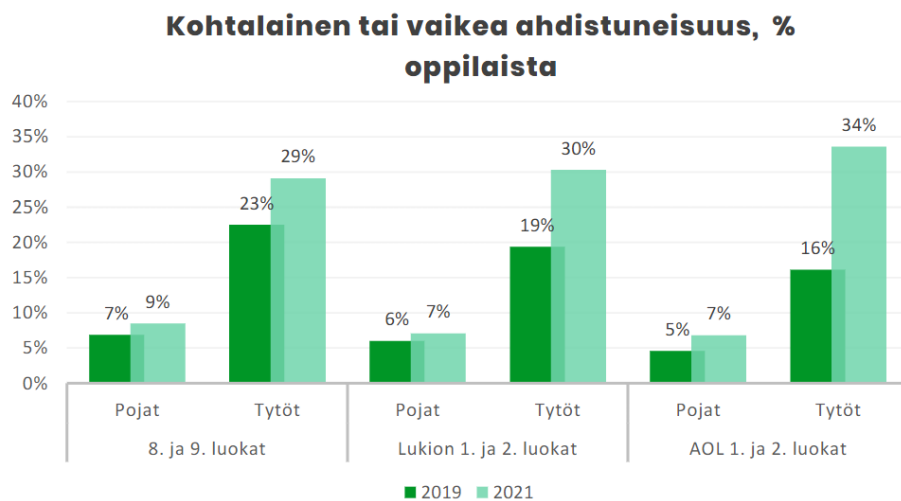
(Kouluterveyskysely, THL)

Koronavuodet ovatkin koetelleet erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyttä ja hyvinvointia. Hyvän mielenterveyden perusta rakentuu lapsuudessa, ja siksi mielenterveyttä tukevilla ja sen häiriöitä hoitavilla palveluilla on olennainen merkitys lasten hyvinvoinnin kannalta. (STM, Lapsistrategia.) Hyvinvointialueen tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden varhaista tukea muun muassa tekemällä tiivistä yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden kanssa sekä jatkamalla matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämistä (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvio 2023).

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on kasvanut nuorten keskuudessa COVID-19 –pandemian aikana todella merkittävästi. Tämä näkyy erityisesti tyttöjen kohdalla, joista vuonna 2021 noin joka kolmas koki vähintään kohtalaista ahdistuneisuutta. Vuoteen 2019 verrattuna kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki kaksinkertainen määrä tyttöjä. Tytöt ovat kaikissa ikäryhmissä poikia

ahdistuneempia. Erytisen suuri nousu ahdistuneiden määrässä näkyy ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevissa tytöissä. (Kouluterveyskysely, THL.)

Kuvio 3. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus

Indikaattori ilmaisee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden lasten/nuorten osuuden (%) ko. ikäluokassa, jotka vastasivat Kouluterveyskyselyn ko. kysymykseen.
Lähde: Kouluterveyskysely (THL)

Läheis- ja vertaissuhteilla on suuri merkitys niin lapsille kuin aikuisillekin. Läheiset ihmissuhteet vahvistavat hyvinvointia ja suojaavat vastoinkäymisten vaikutuksilta. Kaikilla lapsilla ei kuitenkaan ole tukenaan hyvinvointia edistäviä läheis- ja vertaissuhteita. Tämän vaikutukset hyvinvointiin ovat merkittäviä ja jatkuvat usein pitkälle tulevaisuuteen. (STM, Lapsistrategia.) Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella opiskelevista nuorista yhä useampi tuntee itsensä usein yksinäiseksi. Tytöt ilmoittavat samanikäisiä poikia useammin olevansa yksinäisiä, ja yksinäisten osuus on kasvanut tytöillä poikia enemmän vuosien 2019–2021 välillä.

Kuvio 4. Yksinäisyyden kokemus

Indikaattori ilmaisee yksinäiseksi itsensä tuntevien lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Indikaattori kuvaa osallisuutta heijastelee miten alue on onnistunut yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa (LOS 5 & 6 toteutuminen).
Lähde: Kouluterveyskysely (THL)

Vammaisten nuorten osalta on tärkeä huomioida, että oppivelvollisuus on laajentunut ja toisen asteen opinnoista on tullut maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille. Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän selvityksen mukaan opiskeluhoitopalveluja tulee kehittää vastaamaan vammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalvelujen saatavuutta. Tietoa tukipalveluista ja niiden saatavuudesta tulee olla riittävästi saatavilla vammaisille, huoltajille ja koulutuksen järjestäjille. Kuraattoreiden, psykologien ja opiskeluterveydenhuollon osaamista tukipalveluiden tarpeiden tunnistamiseen ja toteuttamiseen on vahvistettava. Tärkeää on myös kehittää vammaisten opiskelijoiden tukipalvelujen koordinoitua ja yhteistyötä koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueiden välillä. (Kehittämistoimia tarvitaan vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalveluihin toisella asteella 2023, OKM.)

2.2.1 Osallisuuden kokemus heikentynyt

Osallisuuden kokemuksen on todettu lisäävän hyvinvointia, turvallisuuden tunnetta sekä tulevaisuudenuskoa ja uskoa omiin mahdollisuuksiin. Osallisuutta edistämällä tavoitellaan eriarvoisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen vähenemistä. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelma 2023–2025.)

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella nuorten kokemus omasta tärkeydestään koulu- ja luokkayhteisössä on kehittynyt epätasaisesti pandemian aikana. Yhä useampi nuori myös kokee, ettei voi juuri koskaan keskustella vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Osuus on kasvanut eniten 8. ja 9. luokilla ja ammattikoulussa opiskelevilla tytöillä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella asuvista nuorista 14,8 % kuuluu korkean syrjäytymisriskin ryhmään, eli ei ole työssä, varusmiespalvelussa tai opiskele. Vaikkakin luku on huomattava, on se hieman kansallista keskiarvoa (16,1 %) matalampi. Erityisesti ammatillisella toisella asteella henkilöstöllä on huolta niistä nuorista, joiden opiskelut keskeytyvät, ja joille ei löydy mielekästä jatkopolkua. Oppivelvollisuuden korottaminen on tuonut lisävelvollisuuksia, mutta tukirakenteet ja tarjolla olevat palvelut eivät tällä hetkellä tavoita tai palvele kaikkia nuoria. (THL, kouluterveyskysely.)

Vamman kanssa elävien lasten ja nuorten oikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen on vielä pitkä matka. Lasten ja nuorten osallisuus toteutuu yhdessä tekemisen kautta. Lapset ja nuoret kohtaavat arjessa lukuisia lähiympäristön ja arjen fyysisiä, asenteellisia ja normeihin liittyviä esteitä. Fyysiset esteet ovat hyvin konkreettisia asioita, esimerkiksi kynnyksiä, vaikeapääsisiä tai ahtaita kulkuneuvoja, puuttuvia apuvälineitä tai väkivaltaa. Asenteelliset esteet havaitaan esimerkiksi kiusaamisena, ulossulkemisena, häirintänä tai haluttomuutena purkaa fyysisiä tai normatiivisia esteitä. (THL, Lapsen elämää vamman kanssa.)

2.2.2 Yhä useampi kokenut väkivaltaa ja kiusaamista

Kansallisessa lapsistrategiassa nostetaan esiin, että kiusaamisen ja väkivallan vastaiseen työhön tarvitaan toimivia käytäntöjä ja resursseja. Kiusaamisen ehkäisemisen ja työrauhan edistämisen tulee olla suunnitelmallista ja jatkuvaa arjessa tapahtuvaa toimintaa. (STM, Lapsistrategia.) Vantaalaisista alakoululaisista noin 10 % kertoo tulevansa koulussa viikoittain kiusatuksi, yläkoululaisista noin 5 %. Alakoulussa oppilaat kokevat yläkoululaisia useammin, että koulussa puututaan kiusaamiseen. He myös ilmoittavat yläkoululaisia useammin, että eivät ole nähneet kiusaamista. Ulkomaalaistaustaiset nuoret kokevat syntyperältään suomalaisia ja suomalaistaustaisia nuoria enemmän koulukiusaamista. Etenkin ulkomailla syntyneet

ulkomaalaistaustaiset nuoret kokevat muita syntyperiä enemmän koulukiusaamista. (Vantaan hyvinvointisuunnitelma 2023–2025.)

Yhä useampi 4. ja 5.-luokkalainen lapsi on kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa. Muissa ikäryhmissä poikien kokema väkivalta on hieman laskenut ja tyttöjen pysynyt samana tai kasvanut. (Vantaan hyvinvointisuunnitelma 2023–2025.)

Keravalla koulukiusaaminen on pääosin vähentynyt. Esimerkiksi peruskouluikäisten kokema kiusaaminen on vähentynyt kouluterveyskyselyn tietojen valossa. Kielteistä kehitystä on kuitenkin tapahtunut 8. ja 9. vuoden oppilaiden ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden tyttöjen ja naisten kohdalla, jotka ovat kokeneet jokaviikkoista kiusaamista entistä enemmän. Kokemus henkisestä väkivallasta vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta oli myös yleisempää, kuin kokemus fyysisestä väkivallasta. Huolestuttavimmat luvut vuoden 2021 tuloksista koskevat tyttöjä ja naisia, jotka olivat 8. ja 9. luokan oppilaita (45,7 % kokenut henkistä väkivaltaa) sekä lukion 1. ja 2. opiskelijoita (46,8 % kokenut henkistä väkivaltaa). (Keravan hyvinvointikertomus 2022 ja hyvinvointisuunnitelma 2023–2025.)

Tutkimustulosten (Mäki, 2022) mukaan vammaiset ihmiset kokevat syrjintää jo esikoulusta alkaen, peruskoulussa, opiskelussa ja läpi elämänsä. Lähes puolet vastanneista on kokenut syrjintää, eniten koulutukseen ja opiskeluun liittyvissä mukautuksissa. Useimmiten syrjintää ilmoittivat kokeneensa tällä hetkellä koulussa tai opiskelemassa olevat ja alle 25-vuotiaat. Muita syrjintäkokemuksia ovat aiheuttaneet koulutukseen pääsy, kieleen ja kommunikaatioon liittyvät ongelmat sekä esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvät ongelmat.

Nuorten kanssa työskentelevät ovat huolissaan nuorten ja alaikäisten tekemien rikosten kehityssuunnasta. Poliisi ja muut nuorten kanssa työskentelevät toimijat ovat huolestuneena seuranneet nuorten ja alaikäisten tekemien rikosten kehitystä. Esimerkiksi nuorten keskuudessa tapahtuneissa ryöstöissä ja henkeen ja terveyteen kohdistuvassa rikoksissa on havaittu merkittävää kasvua. (Vantaa kaupunki, Turvallinen ympäristö ja jengiytyminen.)

2.2.3 Päihteiden käyttö huolestuttavana ilmiönä

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sidosryhmäkyselyssä nousi huolena, että nuoret itse toivovat, että heidän päihteiden käytön ongelmiinsa voitaisiin puuttua. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sidosryhmäkysely 2022.)

Keravalla huolta herättää erityisesti huumausaineiden käytön yleistymisen nuorten ja myös lasten keskuudessa. Keravalaisista 8. ja 9. luokan oppilaita peräti 59 % kertoi kouluterveyskyselyn vastauksissa, että omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita. Myös laittomien huumeiden kokeileminen oli yleistynyt samassa ikäryhmässä. (THL, kouluterveyskysely.)

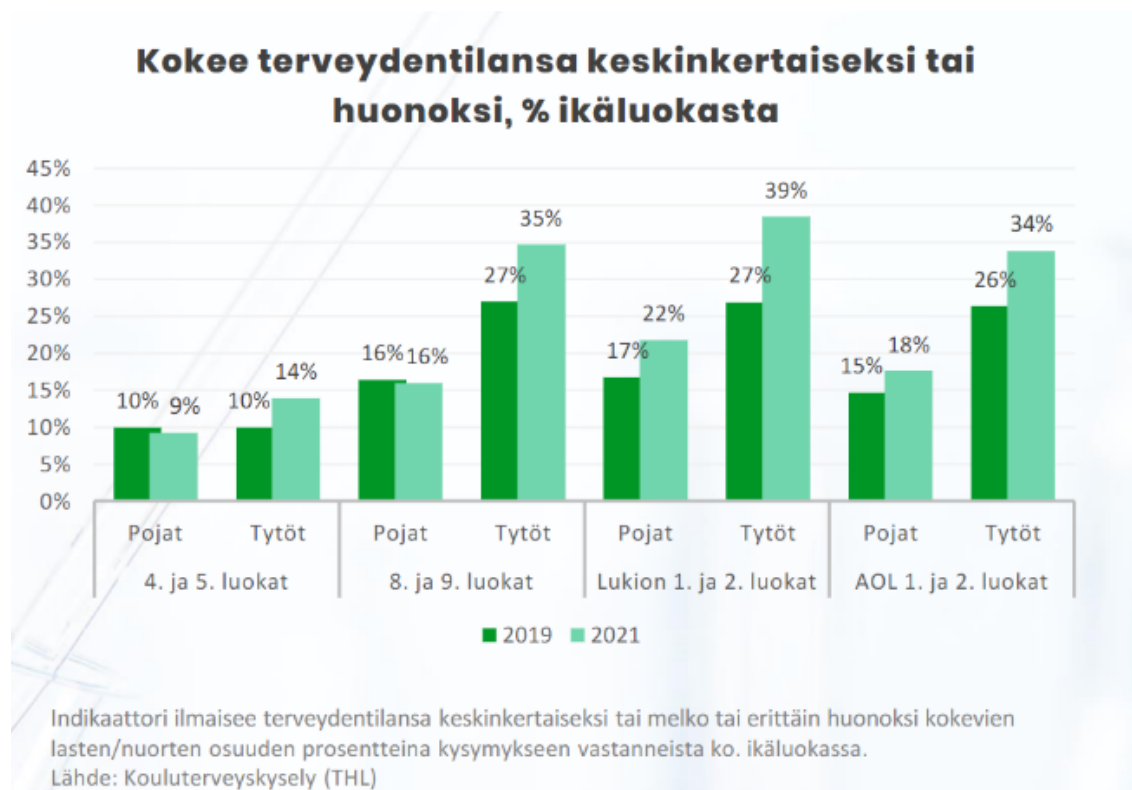
Vantaalla alkoholin käyttö on kouluterveyskyselyn mukaan vähentynyt. Kyselyn mukaan 8. ja 9.-luokkalaisista nuorista vuonna 2019 yhteensä 65,5 % kertoi, ettei käytä alkoholia. Vastaava osuus vuonna 2021 oli 70,7 %. Laittomien huumeiden kokeilu oli Vantaalla lievässä laskussa vuosien 2019 ja 2021 välillä. Vantaalaisista nuorista 56,8 % kertoi, että omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita. (THL, kouluterveyskysely.)

2.2.4 Terveystilaa seurataan laajasti

Yhä useampi nuori Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella tuntee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Sama trendi on läsnä kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla tarkastelluilla sukupuolilla.

Erityisesti lukiolaisten kokemus terveydestään on huonontunut ja heistä hieman yli neljännes arvioi voivansa keskinkertaisesti tai huonosti. Yläkouluikäisten ja sitä vanhempien kokemus terveydentilastaan on samankaltainen, kun taas alakouluikäiset (4. ja 5. luokat) ovat selvästi tyytyväisempiä terveyteensä. (THL, kouluterveyskysely.)

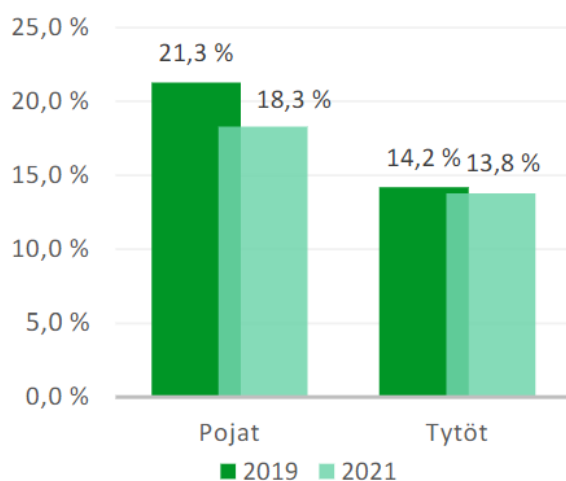
Kuvio 5. Kokemus terveydentilasta

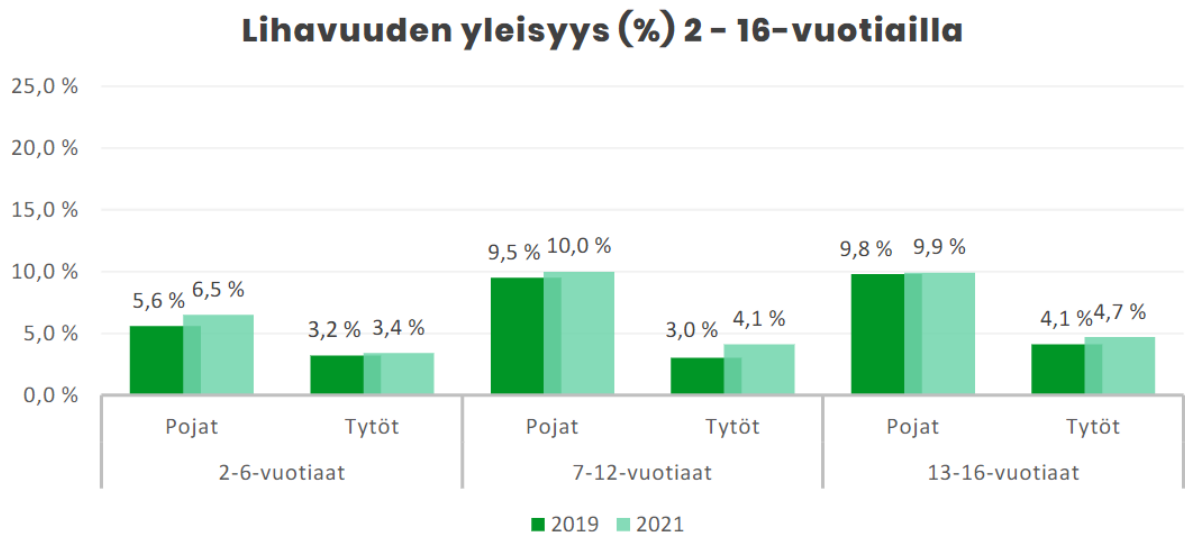
8. ja 9. luokkalaisten ylipaino on vähentynyt, erityisesti poikien keskuudessa. Lasten lihavuus (ISO-BMI ≥ 30 kg/m²) on kuitenkin yleistynyt kaikissa ikäryhmissä sekä tyttöjen että poikien keskuudessa.

Kuvio 6. Ylipaino

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuvio 7. Lihavuuden yleisyys

Indikaattori ilmaisee lihavuuden (ISO-BMI ≥ 30 kg/m²) yleisyyden 2-16-vuotiailla lapsilla prosentteina. Indikaattorin tiedot perustuvat lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa mitattuihin pituus- ja painotietoihin. Lihavuus on määritelty suomalaisten lasten aikuisen painoindeksiä vastaavan painoindeksin (ISO-BMI) kriteeristön mukaan. Lähde: Perusterveydenhuoltotilasto (THL).

Kuvio 8. Koululounasta syövät

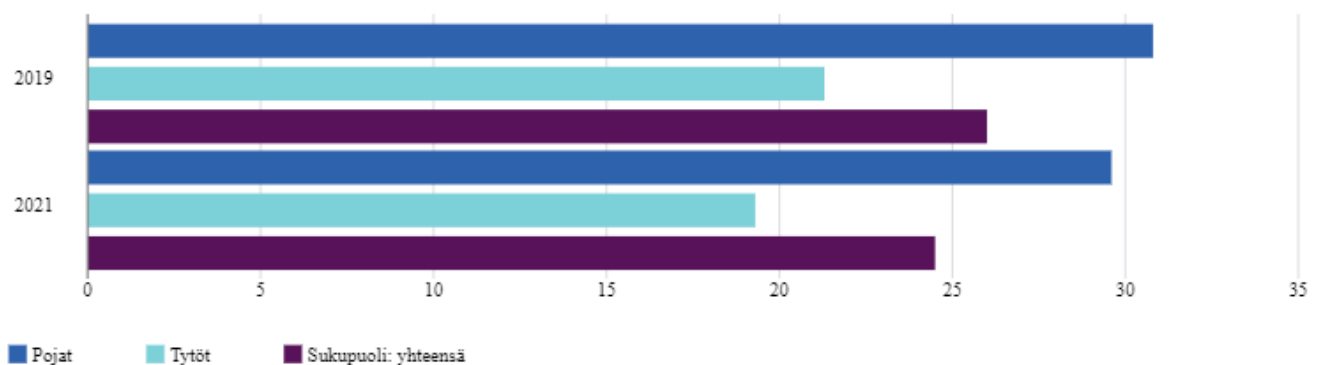

Energiajuomia päivittäin juovien osuus oli pysynyt vertailuvälillä 2019–2021 samana. Maitoa tai piimää juotiin vähemmän päivittäin tai lähes päivittäin.

Kouluterveyskyselyn mukaan tupakkatuotteita tai sähkösavuketta käyttäneiden määrä väheni. Kuitenkin sähkötupakan yleistyminen näkyy ammattilaisten havaintona. (THL, kouluterveyskysely.)

Suun terveydentilan osalta tilanne on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella huonontunut jonkin verran vuosien 2019–2021 välisenä aikana. Kouluterveyskyselyn mukaan 4. ja 5.-luokkalaisten hampaitaan harvemmin kuin kahdesti päivässä harjaavien osuus oli vuosien 2019 ja 2021 välisenä aikana pienentynyt. (THL, kouluterveyskysely.)

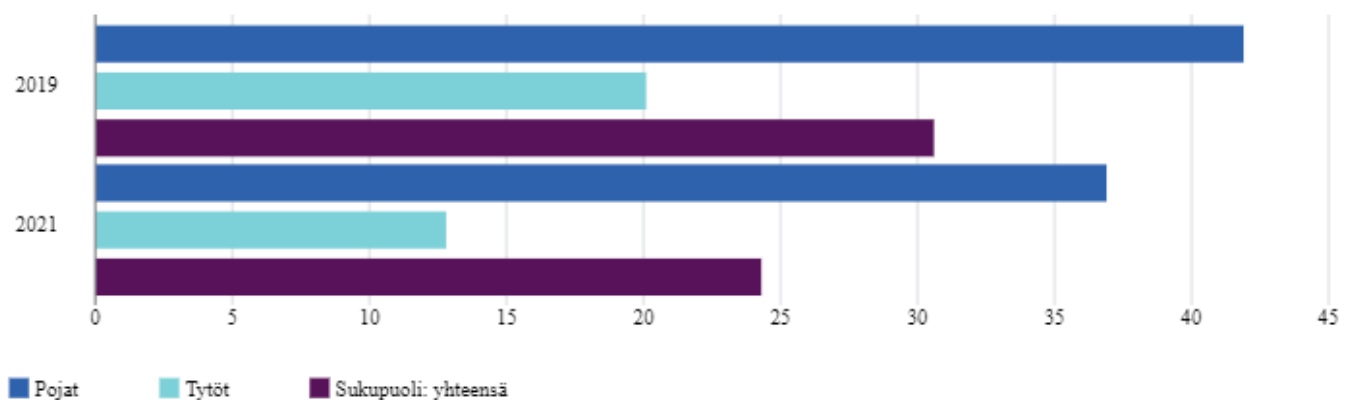
Kuvio 9. Hampaiden harjaaminen 4. ja 5.-luokkalaisten

(THL, kouluterveyskysely)

8. ja 9.-luokkalaisten osalta hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä oli vuoteen 2021 myös pienentynyt.

Kuvio 10. Hampaiden harjaaminen 8. ja 9.-luokkalaisten

(THL, kouluterveyskysely)

2.3 Hyte-kerroin

HYTE-kertoimen tarkoituksena on kannustaa ja tukea hyvinvointialueita toteuttamaan monipuolisia ja suunnitelmallisia toimia. Toimintaa kuvaavista indikaattoreista lapsiin ja nuoriin kohdistuvat erityisesti seuraavat:

1. Lastenneuvolan terveystarkastukset
2. Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset
3. Koulukuraattoriresurssi
4. Koulupsykologiresurssi
5. Lasten rokotukset

Hyte-kertoimen osoittamien indikaattorien tilanteet hyvinvointialueella vaihtelevat.

1. Neuvolapalvelut kattavat laajasti alueen lapsiperheet. Myös indikaattorin sisällään pitäessä seuranta lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittämisestä toteutuu alueella suunnitellusti. Mikäli perhe ei varaa aikaa määräaikaistarkastukseen heitä tavoitellaan ensin puhelimitse ja tämän jälkeen kirjeitse. Yleisesti ottaen lähes kaikki perheet tavoitetaan. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osavuosikatsaus 1/2023.)
2. Kouluterveydenhuollossa on suuria alueellisia eroja. Indikaattorina toimivan, Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen, mukaisesti tarkastukset tehdään lukuvuoden aikana koko ikäryhmälle. Haasteena on kuitenkin ollut henkilöstön saatavuus erityisesti lääkäripalveluiden osalta. Kouluterveydenhoitajien mitoitussuositus on 1/600 oppilasta. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osavuosikatsaus 1/2023.)
3. Koulukuraattoriresurssi on tällä hetkellä mitoituksen mukainen. Kuraattoreja on perusopetuksessa keskimäärin 1/577 oppilasta. Lakisääteinen mitoitus on 1/670 oppilasta. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osavuosikatsaus 1/2023.)
4. Koulupsykologiresurssi on tällä hetkellä keskimäärin 1/1414 oppilasta. Lakisääteinen mitoitus on 1/780 (1.8.2023). Hyvinvointialueella on tiedostettu henkilöstön saatavuuden haaste psykologien osalta ja tämän osalta on käynnissä erilaisia rekrytointiprosesseja. Palveluvajetta on paikattu resurssipsykologimallilla ja konsultaatiojärjestelyin. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osavuosikatsaus 1/2023.)
5. Lasten rokotukset indikaattorina toimii tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti (MPR) -rokotuskattavuus. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella rokotekattavuus on melko hyvä. MPR- eli tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus laski pandemian alussa (2020–2021) noin 5 %, ja on nyt (2022) palautunut lähes normaaliksi (93,2 %). Laumasuojan antavaa tasoa (>95 %) ei kuitenkaan olla vielä saavutettu. (THL, Rokotusrekisteri.)

3 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen strategiassa hyvinvoinnin vahvistamiseen liittyvät teemat kuten varhainen tuki ja ennaltaehkäisy korostuvat. Hyvinvointialueuudistus kytkee hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden vahvistamisen entistä yhtenäisemmäksi osaksi ihmisten arjen kokonaisuutta. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialuestrategia 2022.)

Kansallisen lapsistrategian mukaisesti hyvinvointialueella kehitetään palvelujen lapsi- ja perhelähtöisyyttä, saavutettavuutta sekä matalan kynnyksen toimintamuotoja esimerkiksi perhekeskusmallin avulla. Tärkeänä tavoitteena on myös, että tunnistetaan mahdollisuuksia kehittää ennakoivia ja ehkäiseviä toimintamuotoja ja varhaista tukea sekä vahvistetaan palveluja

tietoon, tarpeeseen ja yksilöllisiin palvelupolkuihin perustuvalla tavalla. Kansallisen lapsistrategian mukaisesti riittävä varhaisen vaiheen tuki sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat omiaan ehkäisemään raskaampien palvelujen tarvetta sekä parantamaan pitkäkestoisesti lasten ja perheiden elämänlaatua ja arkea. (STM, Lapsistrategia.)

Lapset ja nuoret hyvinvointialueen toimialojen palveluissa

3.1 Lasten nuorten ja perheiden toimialan palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan tehtävä on edistää hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia järjestämällä lakisääteisiä ennaltaehkäiseviä, tukea antavia ja korjaavia sosiaali- ja terveyspalveluja. Toimiala jakautuu perheiden ennaltaehkäisevien, perheitä tukevien sekä perheiden erityispalvelujen palvelualueisiin.

Perheiden ennaltaehkäisevien palvelujen palvelualue tarjoaa hyvinvointialueen lapsille, nuorille ja perheille ennaltaehkäiseviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Se kattaa neuvolapalvelut, lapsiperheiden kuntoutus- ja lääkäripalvelut sekä opiskeluhuollon esi- ja perusopetuksessa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Opiskeluhuollon palvelut pitävät sisällään koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä psykologien ja kuraattorien palvelut.

Lastenneuvolassa seurataan ja edistetään alle kouluikäisten lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Lisäksi neuvolassa keskustellaan muun muassa perheen hyvinvoinnista ja vanhemmuudesta, lasten kasvatuksesta, ravitsemuksesta, mielialasta ja päihteistä. Tavoitteena on yhdessä perheen kanssa löytää ratkaisuja erilaisiin tuen tarpeisiin mahdollisimman varhain. Opiskeluhuollon palveluissa seurataan kouluikäisten lasten ja nuorten hyvinvointia. Opiskeluhuollon palveluita järjestetään lakisääteisesti esiopetuksessa, peruskoulussa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Lakisääteisyys lisäksi Vantaan ja Keravan hyvinvointialue järjestää opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin palveluja myös varhaiskasvatuksessa. Opiskeluhuollon palvelut pitävät sisällään lakisääteiset koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, psykologien ja kuraattorien palvelut. Tämän lisäksi psykiatrisen sairaanhoitajan palveluja on saatavilla muutamissa kouluissa. Nämä koulut on määritelty tarveharkintaisesti muun muassa kota-indeksiin ja School Day- ja kouluterveyskyselyn tulosten perusteella. Toisella asteella psykiatrisen sairaanhoitajan palvelua on saatavilla useimmissa oppilaitoksissa. Kouluissa työskentelee myös hyvinvointialueen sosiaaliohjaaja etappi- ja pajaluokissa ja jalkautuvaan etappiin tarjotaan hyvinvointialueelta sairaanhoitajan työpanos.

Kuntoutus- ja lääkäripalveluissa tarjotaan muun muassa puheterapiaa, toimintaterapiaa ja fysioterapiaa. Puheterapialla vahvistetaan lapsen tai nuoren kommunikaation, puheen- ja kielenkehityksen sekä syömisen taitoja, ja ennaltaehkäistään oppimisvaikeuksia. Toimintaterapiasta on apua, jos lapsella tai nuorella on vaikeuksia selvitä iän mukaisesti arkipäivän toiminnoista. Fysioterapian tavoitteena on parantaa ja ylläpitää lapsen toiminta- ja liikkumiskykyä.

Perheitä tukevien palvelujen palvelualue tuottaa hyvinvointialueen lapsiperheille ja nuorille tukea antavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Lapsiperheiden sosiaalityön palvelut kattavat neuvonnan ja ohjauksen, lapsiperheiden sosiaalityön ja palvelutarpeen arvioinnin, lapsiperheiden varhaisen tuen palvelut sekä sosiaali- ja kriisipäivystyksen. Lapsiperheiden psykososiaaliset palvelut vastaavat perheneuvola- ja perheoikeudellisista palveluista sekä nuorten psykososiaalisista palveluista. Perheitä tukevia palveluita ovat muun muassa lapsiperheiden varhaisen tuen kotiin vietävät palvelut, lapsiperheiden kotipalvelu, neuvolan perheohjaus, nuortenkeskus Nupit ja perhekoutsit.

Perheneuvolapalvelujen yksikkö tarjoaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lapsiperheille kasvatusta- ja perheneuvontaa, arviointia ja tukea lapsen psyykkiseen kasvuun ja kehitykseen sekä lasten mielenterveyden pulmiin. Kasvatus- ja perheneuvonnasta saa apua vanhemmuuteen, perhesuhteisiin ja lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Tehostetun tuen tiimi tarjoaa tukea neuropsykiatrisesti ja psyykkisesti oireileville lapsille perheineen sosiaali- ja terveyspalveluiden monialaisena yhteistyönä. Vauvaperhepsykologit tukevat vauvaa odottavia ja pienten vauvojen vanhempia toimivan vuorovaikutussuhteen luomisessa vauvaan sekä vanhemmaksi kasvamisessa. Lastenpsykologit tutkivat alle kouluikäisten lasten kognitiiviseen ja psyykkiseen kehitykseen liittyviä erityispiirteitä ja tukevat vanhempia lapsen tarpeet huomioivaan vanhemmuuteen. Neuropsykologit arvioivat peruskouluikäisten lasten neuropsykologisen kehityksen erityispiirteitä ja järjestävät lapsille heidän tarvitsemaansa kuntoutusta.

Nuorten psykososiaaliset palvelut tuotetaan Nuppi Keravan, Myyrmäen ja Tikkurilan toimipisteistä. Nuppi tarjoaa apua 13–21-vuotiaille vantaalaisille ja keravalaisille nuorille elämänhallinnan kysymyksissä, sosiaalisissa suhteissa sekä mielenterveys- ja päihdeasioissa. Nuppi tarjoaa vanhemmuuden tukea myös nuorten vanhemmille. Nupin moniammatilliseen työryhmään kuuluu sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattilaisia. Nupin tarjoama tuki nuorelle tai hänen vanhemmilleen voi olla yksilökeskustelua, terapeutista tukikeskustelua, seksuaalineuvontaa, perhetapaamisia, vanhemmuuden tukea tai ryhmätoimintaa.

Perheiden erityispalvelujen palvelualue tarjoaa hyvinvointialueen perheille lastensuojelun palveluita. Lastensuojelun avohuollon palveluihin kuuluvat avohuollon sosiaalityön ja lastensuojelun kotiin vietävät palvelut sekä Kuuselan perhekuntoutuskeskus. Lastensuojelun sijaishuollon palvelut pitävät sisällään sijaishuollon sosiaalityön palvelut, lasten ja nuorten vastaanottotoiminnan ja kuntouttavan sijaishuollon palvelut. Erityispalvelujen tuottamiin lastensuojelun avohuollon palveluihin kuuluu muun muassa tehostettu perhetyö ja ympärivuorokautinen perhekuntoutus. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen indikaattoreita sekä lastensuojelun palveluita kuvataan tarkemmin alaluvussa 3.1.2.

Lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä edistetään poikkileikkaavasti ja laajasti kaikissa toimialan palveluissa. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään oikea-aikaisilla ja vaikuttavilla varhaisen tuen palveluilla ja ennaltaehkäisevää työtä tehdään useissa matalan kynnyksen monialaisesti huomioiden myös eri yhteistyökumppanit. Lapsia ja nuoria palvelee muun muassa erilaisissa yksilö- ja ryhmämuotoisissa tapaamisissa, chat-palvelussa, puhelinpalveluissa ja verkossa saatavilla olevilla materiaaleilla. Lapsia ja nuoria kohdataan myös sosiaalisessa mediassa. Toimivat ja saavutettavat alueen palvelut ovat avainasemassa lasten, nuorten ja perheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Myös haasteellisessa asemassa olevien lasten, nuorten ja lapsiperheiden tulee saada tarvitsemansa erityistuki. Asiakkaiden neuvontaa ja ohjausta kehitetään kaikkien palvelualueiden yhteisenä työnä perhekeskustoimintamalli keskiössä.

Toimialalla kehitetään aktiivisesti vaikuttavampia menetelmiä ja toimintoja uudistaen toimintamalleja sekä hankeperustaisesti että toimialan sisäisinä prosesseina. Tuoreimpana kokeiluna on VAKE-bussi, joka syntyi lasten, nuorten ja perheiden palvelujen opiskeluhuollon ideana. VAKE-bussista löytyy muun muassa kuraattoreita, sosiaaliohjaajia, terveydenhoitajia, koulupsykologi ja suuhygienisti. Työntekijät matkustavat sinne, missä lapset ja nuoret viettävät kesälomapäiviään, muun muassa uimarannalle, koulujen pihoilta, puistoihin ja nuorisotiloihin. Yhteistyötä tehdään Vantaan ja Keravan kaupunkien nuorisopalvelujen sekä järjestöjen kanssa.

3.1.2 Lastensuojelu

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun palvelukokonaisuuteen kuuluvat avohuollon sosiaalityö, sijaishuollon sosiaalityö, lastensuojelun kotiin vietävät palvelut, Kuuselan perhekuntoutuskeskus, lasten ja nuorten vastaanotto toiminta sekä kuntouttava sijaishuolto.

Lastensuojeluilmoitusten vastaanotto, ilmoitusten kiireellisyyden arviointi sekä kiireelliset lastensuojelun toimenpiteet on keskitetty virka-aikaisen lastensuojelun päivystyksen tiimiin. Virka-ajan ulkopuolella lastensuojeluilmoitukset vastaanotetaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaali- ja kriisipäivystyksessä. Lasta ja hänen perhettään pyritään aina ensisijaisesti tukemaan peruspalveluissa ja sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa.

Sosiaalihuoltolain 36 § mukainen palvelutarpeen arviointi ja lastensuojelutarpeen selvitys laaditaan lapsiperheiden sosiaalityön yksikössä. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakkaat ohjataan tarpeen mukaisiin palveluihin. Suunnitelmalliseen sosiaalihuoltolain mukaiseen perhesosiaalityöhön ohjautuvat erityisen tuen tarpeessa olevat, pidempiaikaista tukea tarvitsevat lapset ja heidän perheensä. Lapset, joilla todetaan lastensuojelun tarve, ohjautuvat lastensuojelun avohuollon sosiaalityön asiakkuuteen.

Lastensuojelun avohuollon sosiaalityö on jaettu kahteen alueelliseen toimipisteeseen: Itä-Pohjoisen ja Lännen toimipisteeseen. Jokaiselle lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle nimetään hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijän työparina työskentelee tarpeen mukaan erityissosiaaliohjaaja tai sosiaaliohjaaja. Lastensuojelun ensisijaisena tavoitteena on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään järjestämällä tarvittavia avohuollon tukitoimia. Asiakkaan kanssa yhteistyössä laaditaan asiakassuunnitelma, jossa määritellään työskentelyn tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.

Lastensuojelun kotiin vietävien palveluiden yksikkö vastaa lastensuojelun asiakasperheiden kotiin vietävistä avohuollon tukitoimipalveluista. Oma palvelutuotantona järjestetään tehostettua perhetyötä. Oman palvelutuotannon lisäksi avohuollon tukitoimia järjestetään ostopalveluna. Ympäri vuorokautisesta perhekuntoutuksesta vastaa Tikkurilassa sijaitseva Kuuselan perhekuntoutuskeskus, jossa on 17 asiakaspaikkaa.

Lastensuojelulain 40 §:ssä säädetään hyvinvointialueen velvollisuudesta ottaa lapsi huostaan ja järjestää hänelle sijaishuoltoa laissa määriteltyjen edellytysten täyttyessä. Perhehoito on aina ensisijainen sijaishuoltomuoto kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella toimii noin 180 sijaisperhettä ja 25 lyhytaikaiseen perhehoitoon keskittyvää vastaanottoperhettä.

Jos perhehoitoon sijoittaminen ei ole mahdollista tai lapsen edun mukaista, järjestetään lapselle tarvittaessa laitoshuoltoa. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on neljä omaa vastaanotto- ja arviointiosastoa 6–17-vuotiaille lapsille. Osastot sijaitsevat Tikkurilassa ja Seutulassa, ja niissä järjestetään lyhytaikaista laitoshuoltoa ja arviointia kiireellisesti tai avohuollon tukitoimena sijoitetuille lapsille. Pitkäaikaisesta laitoshoidosta vastaavat Kuntouttavan sijaishuollon yksiköt Asola, Harjula ja Vuorikumpu, joissa on yhteensä 20 asiakaspaikkaa. Lisäksi perusteilla on erityistason yksikkö Kataja. Laitoshoidosta itsenäistyvien lasten tuesta vastaa Potkuri-yksikkö. Oma sijaishuollon palvelutuotantoa täydennetään ostopalveluilla joko laitos- tai perhehoitopaikkoina. Lastensuojelun jälkihuollon järjestämisestä 18–24-vuotiaille nuorille vastaa aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan nuorten aikuisten sosiaalityön yksikkö.

Lastensuojelun voimavarat ja asiakasmäärät

Lastensuojeluun varattavista resursseista päätetään vuosittain Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarviossa ja henkilöstösuunnitelmassa. Käyttösuunnitelmassa lastensuojeluun varattu resurssi vuodelle 2023 on 93 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä lastensuojelussa on yhteensä noin 350 työntekijää¹.

Lastensuojelulle suoraan kohdennettujen resurssien lisäksi lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tuetaan monin tavoin hyvinvointialueen sekä Vantaan ja Keravan kaupunkien toiminnassa ja palveluissa. Lasta ja lapsen perhettä pyritään aina ensisijaisesti tukemaan peruspalveluissa ja sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella lastensuojelun tarve on useilla mittareilla mitattuna maan suurimpia. Vantaan ja Keravan lastensuojeluilmoitusten määrät ovat olleet jatkuvassa kasvussa (ks. taulukko 1). Vuonna 2022 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen 0–17-vuotiaista 12 % oli lastensuojeluilmoituksen kohteena, kun vastaava luku vuonna 2020 oli 10 %.

Lastensuojelun avohuollon asiakkaina olleiden lasten osuus on ollut kasvussa kuluneen parin vuoden aikana. Vuoden 2022 aikana 4,6 % alueen 0–17-vuotiaasta väestöstä oli lastensuojelun avohuollon asiakkaana, kun vuonna 2020 vastaava luku oli 3,5 %. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella lastensuojelun avohuollon piirissä olleiden lasten osuus on koko maan keskiarvoa suurempi, sillä koko maassa avohuollon asiakkaana olleiden 0–17-vuotiaiden osuus vuonna 2022 oli 3,6 %.

Myös kiireellisten sijoitusten määrä on lisääntynyt viime vuosina. Vuonna 2022 kiireellisesti sijoitettuna oli koko vuoden aikana 381 lasta, kun vuonna 2020 heitä oli 345. Kiireelliset sijoitukset painottuvat erityisesti 13–17-vuotiaiden lasten ikäryhmään. Sen sijaan uusien huostaanottojen määrät ovat laskeneet. Vuonna 2022 tehtiin uusia huostaanottoja 111, joka vähemmän kuin vuosina 2020–2021. Myös huostassa vuoden aikana olleiden lasten määrä on vähentynyt, joka selittyy osaltaan uusien huostaanottojen määrän vähentymisellä mutta myös perheen jälleenyhdistämisen ja huostaanottojen lopettamisen tehostumisella.

Taulukko 1. Lastensuojelun asiakasmääriä yhteensä Vantaalla ja Keravalla vuosina 2018–2022

Vantaa ja Kerava yhteensä (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue vuodesta 2023 alkaen)	2018	2019	2020	2021	2022
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)	10 426	11 409	12 188	14 172	14 645
0–17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus (THL)	5 406	6 273	5 982	6 599	7 142
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0–17-vuotiaat vuoden aikana (THL)	4 192	4 348	1 960	2 254	2 579
Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleet 0–17-vuotiaat (THL)	231	249	345	378	381
Huostassa vuoden aikana olleet 0–17-vuotiaat (THL)	861	829	830	824	784
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat (THL)	1 146	1 193	1 260	1 282	1 283
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, joiden sijoituspaikkana laitos (THL)	367	478	567	615	654
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, joiden sijoituspaikkana perhe (THL)	381	413	434	438	444
Uusi huostaanotto vuoden aikana, 0–17-vuotiaat (THL)	140	109	122	125	111

(THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2023)

¹ Luvuissa on mukana Perheiden erityispalveluiden sekä Perheitä tukevien palveluiden palvelutarpeen arvioinnin ja lastensuojelun virka-aikaisen päivystyksen käyttösuunnitelmiin kirjatut menot ja henkilöstömäärät.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lastensuojelun kehittämistoimenpiteet

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella lapsiperheiden erityispalvelut vastaavat lastensuojelun toteuttamisesta ja kehittämisestä. Lapsiperheiden palveluiden porrasteisuuden myötä lastensuojelun palveluiden asiakkuuteen tulevat lapset perheineen ovat joko kiireellisen tuen tai palvelutarpeen arvioinnin perusteella erityisen suojelun tarpeessa.

Lastensuojelun palveluita kehitetään Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella osana laajempaa palveluketju- ja perhekeskuskehittämistä sekä erillisten kehittämishankkeiden kautta. Työn arjessa tapahtuvassa kehittämisessä painottuvat ketterät kokeilut, joiden tavoitteena on sujuvoittaa työtä ja parantaa asiakaskokemusta. Lastensuojelun toimintayksiköillä on omat tavoitteelliset, strategiaan pohjautuvat toimintasuunnitelmansa, joita arvioidaan säännöllisesti.

Valtakunnallisesti lastensuojelua tullaan kehittämään käynnistämällä lastensuojelulain kokonaisuudistus. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan uudistuksessa varmistetaan lapsen edun sekä hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen rajoitustoimien käytön edellytyksiä selkeyttämällä. Lisäksi uudistuksella edistetään varhaista tukea, moniammatillista lapsiperhetyötä ja lastensuojelun avopalveluita painottavaa palvelurakennetta. Huomioimme kokonaisuudistuksen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lastensuojelun kehittämisessä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lastensuojelun kehittämisen strategiset painopisteet ovat:

- Palveluiden oikea-aikaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden vahvistaminen. Asiakassegmentointia selkeyttämällä varmistamme, että lastensuojeluun ohjautuvat lapset perheineen ovat lastensuojelun tuen tarpeessa.
- Systeminen ajattelu ja työote vahvistaa asiakkaiden tilanteiden kokonaisvaltaista tarkastelua yhdessä asiakkaan kanssa. Systemisen mallin rakenteet tukevat sosiaalityöntekijää ja muita ammattilaisia yhä vaativammassa työssä ja mahdollistavat dialogisen ja monitoimijaisen työskentelyn asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Sosiaalityössä muutostyö vahvistuu ja luottamuksellinen asiakassuhde tukee asiakasta pienin askelin muutokseen.
- Asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen sekä omassa palveluprosessissa että palveluiden kehittämisessä.
- Lastensuojelun sijaishuollon palveluja kehitetään lisäämällä perhehoidon osuutta. Lisäksi arvioidaan tuotantotapa-analyysin kautta lastensuojelun laitoshoidon oman palvelutuotannon ja ostopalveluiden suhdetta sekä eri tapoja tuottaa sijaishuoltoa. Uusi erityistason sijaishuollon yksikkö Kataja aloittaa toimintansa vuoden 2023 aikana.
- Lastensuojelun johtamisen kehittämisessä painotamme valmentavaa johtamista ja tuemme systeemistä, suhdeperustaista työtettä. Systemisen työotteen koulutus käynnistyy esimiehille syksyllä 2023. Johtamisella varmistamme rakenteet, jotka tukevat ammattilaisten psykologista turvallisuutta.
- Perehdytyksellä ja koulutuksilla varmistamme henkilöstön riittävän osaamisen. Ennakoimme tulevia asiakastarpeita koulutussuunnitelmaa laatiessa.

Lastensuojelun kehittämisessä hyödynnämme mahdollisuuksia osallistua hankkeiden kautta vuoropuheluun muiden toimijoiden, kuten järjestöjen kanssa. Hankkeiden tarkoituksena on tukea hyvinvointialueen strategisia tavoitteita ja tarvittaessa täydentää jo olemassa olevaa palvelutuotantoa. Kehitämme hankkeissa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa seuraavia teemoja:

- vanhempien osallisuutta ja asiakasturvallisuutta Kasper ry:n kanssa Kokemuskohtaamo -hankkeessa vuosina 2023–2025.

- pienten lasten osallisuutta vahvistetaan Pesäpuu ry:n kanssa PIKKU-TIIKERIT – vauvojen ja taaperoiden (0–2 v.) oikeudet ja osallisuus lyhytaikaisissa sijoituksissa ja perhehoidossa -hankkeessa vuosina 2023–2025.
- monikulttuuristen sijais- ja tukiperheiden osuutta on tarkoitus vahvistaa yhteishankkeessa Familia ry:n kanssa vuosina 2024–2026.
- sijaishuollossa olevien lasten perheiden jälleenyhdistämisen ja vanhempien tukemisen vahvistamista kehitetään.
- vakavilla rikoksilla oireilevien nuorten tukea ja palveluita kehitetään Vakavilla rikoksilla oireilevat nuoret (RiO) -hankkeen mahdollistamalla rahoituksella. Tavoitteena on vakiinnuttaa Multidimensional Family Therapy -menetelmä (MDFT) osaksi Vantaan ja Keravan lastensuojelun palveluvalikkoa sekä selkeyttää lasten rikosprosessia. Lisäksi rikoksilla oireilevien nuorten ja katuväkivallan teemoihin liittyen tehdään tiivistä yhteistyötä poliisin sekä Vantaan ja Keravan kaupunkien kanssa. Hankkeelle ei ole saatu jatkorahoitusta, mutta hanke jatkuu kevääseen 2024 oikeusministeriön myöntämän lisämäärärahan sekä aiemmalta hankekaudelta jääneen rahoitusylijäämän turvin. RRP-hankkeessa on käynnistymässä kokonaisuus, jolla autetaan väkivaltaa kokeneita lapsia ja nuoria.
- ratkaisuja kaikista vaikeimpiin ja kompleksisimpiin lapsiin ja nuoriin liittyviin erityiskysymyksiin ja niiden kehittämisen rakennetta kehitetään OT-keskushankkeessa, jota Etelä-Suomen osalta koordinoi HUS ja Sosiaalialan osaamiskeskus Socca. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on aktiivisesti mukana OT-keskuksen kehittämistyössä.

3.2 Lapset ja nuoret terveydenhuollon toimialan palveluissa

Terveydenhuollon palvelujen toimialan perustehtävä on vastata lakisääteisistä ja väestön tarpeen mukaisista tehtäväalueelleen kuuluvista terveydenhuollon palveluista. Terveydenhuollon palvelujen toimialaan kuuluvat terveysasemapaalvelujen, sairaalapalvelujen ja suun terveydenhuollon palvelujen palvelualueet.

Terveysasemapaalveluiden palvelualueella lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä edistetään ennaltaehkäisemällä sairauksia ja tarjoamalla yksilöllistä hoitoa tarpeen mukaan. Hyvinvointialueella toimii kahdeksan terveysasemaa, joiden saavutettavuus on hyvä. Lapsille ja nuorille keskeisimpiä palveluja ovat lääkärin ja hoitajien vastaanotot. Virka-aikana terveysasemapaalvelut tarjoavat myös kiireellistä hoitoa lapsille ja nuorille. Ravitsemusterapia ja lääkinnällinen kuntoutus tuotetaan kaikenikäisille hyvinvointialueen asukkaille terveydenhuollon toimialalla, terveysasemapaalveluissa. Näiden palveluiden osalta tehdään tiivistä yhteistyötä Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan kanssa.

Päihde- ja mielenterveyspalveluissa tehdään ehkäisevää työtä, joka kohdentuu kaikenikäisiin hyvinvointialueen asukkaisiin. Ennaltaehkäisevän työn tavoitteena on alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakka- ja nikotiiniutuotteiden käytön ehkäisy ja vähentäminen. Lisäksi tehdään ehkäisevää mielenterveystyötä. Erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdentuvaa työtä ovat muun muassa koululuokille suunnatut tunnit ja ikärajavaltvontaan liittyvät ostokokeet.

Sairaalapaalvelujen palvelualue tuottaa perusterveydenhuollon sairaalatasoista vuodeosastohoitoa akuuteissa sairauksissa ja kuntoutusta akuuttien sairauksien jälkeen. Sairaalapaalveluiden vuodeosastot on tarkoitettu kaikille yli 18-vuotiaille hyvinvointialueen asukkaille. HUS alueen yhteispäivystys (Peijas, Jorvi, Lasten sairaala) tuottaa lasten ja nuorten kiireellisen hoidon ja muun sairaalahoidon.

Suun terveydenhuollon palvelualue edistää hyvinvointialueen asukkaiden suun terveyttä ja hyvinvointia ennaltaehkäisemällä ja hoitamalla sairauksia sekä tarjoamalla toimintakykyä parantavia kuntoutustoimenpiteitä. Suun terveydenhuollon palveluja ovat kiireellinen ja kiireetön suun perushoito, perustason erikoishammashoito sekä suun terveyden edistämiseen liittyvät palvelut. Suun terveydenhuollon asiakkaista 32,39 % on alle 18-vuotiaita. Lasten ja nuorten hammashoidossa korostuu terveyden edistäminen ja terveyden tuottaminen.

Neuvola- ja kouluikäisten sekä toisen asteen opiskelijoiden yksilölliset määräaikaisterveystarkastukset tukevat lapsen ja nuoren suun terveyttä. Tarkastuksissa selvitetään suun terveydentila, kehitys ja hoidon tarve sekä tehdään henkilökohtainen hoitosuunnitelma, joka sisältää suunnitelman myös suun terveyden edistämisestä. Alle kouluikäiset tarkastetaan 1-, 3- ja 5-vuotiaana hammashoitajan vastaanotolla. 1-vuotiaille tarjotaan ensimmäistä käyntiä myös videovastaanottona. Suuhygienisti tarkastaa kaikki 1.-, 3.- ja 5.-luokkalaiset ja hammaslääkärin tutkimus toteutuu kaikille 8.-luokkalaisille. Yksilölliseen tarpeeseen perustuvat tarkastukset ovat mahdollisia useamminkin niille lapsille ja nuorille, joilla on kohonnut riski suun sairauksiin. Kaikille 17 vuotta täyttävälle hyvinvointialueen asukkaille lähetetään suun terveydenhuollosta kirje, jossa ohjataan varaamaan aika suun terveystarkastukseen, jos edellisestä käynnistä on kulunut pidempi aika. Opiskelijoille tiedotetaan mahdollisuudesta hakeutua suun terveystarkastukseen myös oppilaitoksen kautta. Hoito on maksutonta alle 18-vuotiaille.

Suun terveydenhuolto edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä toimimalla ennaltaehkäisevissä toimintamalleissa tiiviissä yhteistyössä muiden toimialojen, järjestöjen ja kaupungin kanssa. Keskeisimmät yhteistyötoimijat ovat neuvolat, kasvatuksen ja oppimisen toimiala sekä toisen asteen oppilaitokset.

Neuvolan terveydenhoitajat sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat tukevat työllään suun terveyden edistämistä ottamalla puheeksi suun terveyteen liittyvät tekijät käynneillä sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä kanssa. Erityisesti painotetaan päivittäisen suun itsehoidon merkitystä ja vanhempien vastuuta lapsen ja nuoren suun terveyden säilymisessä ja edistämässä. Tarpeen mukaan terveydenhoitajat ohjaavat lapsen tai nuoren suun terveydenhuoltoon.

Suun terveydenhuolto on laatinut yhteistyössä suosituksen lasten suun terveyden edistämiseksi varhaiskasvatuksessa. Esiopetuksessa oleville on kehitetty hymyhammas-opetustuokio yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja ravitsemusterapian kanssa. Suun terveydenhuolto on ollut mukana kehittämässä kouluympäristöä terveyttä edistäväksi. Virvoitusjuoma- ja makeisautomaatit eivät ole sallittuja peruskouluissa. Kouluruuan houkuttelevuutta on pyritty kehittämään. Ksylitolin käyttöä on suositeltu koulussa syötävien aterioiden päätteeksi. Terveellisen välipalan mahdollisuutta pitkinä koulupäivinä sekä veden saamista janojuomaksi on pyritty kehittämään. Kasvatuksen ja oppimisen toimialan kanssa tehdään yhteistyötä koululaisten määräaikaistarkastusten toteutuksessa.

Ennaltaehkäisevää työtä tehdään useissa matalan kynnyksen paikoissa, muun muassa avoimissa kohtaamispaikoissa ja kirjastoissa. Vantaan kaupungin MEK-hankkeessa (myönteinen erityiskohtelu) on kohdennettu matalan kynnyksen terveydenedistämistyötä ennalta määrätyillä alueilla erityisen haavoittuvassa asemassa oleville lapsille ja nuorille. Toimintamalli on vakiintunut käytäntöön hyvinvointialueella. Muita vakiintuneita yhteistyömalleja ja -teemoja lasten ja nuorten terveyden edistämässä ovat muun muassa kesäruokailu-, kesäterkkari ja -olkkari, Varian hyvinvointiviikot, puolustusvoimien kutsunnat sekä uutena VAKE-bussi.

Lasten ja nuorten hyvinvointia ja suun terveyttä edistetään usealla eri tavalla kohderyhmähuomioiden: ryhmätilaisuuksina, henkilökohtaisena neuvontana, digitaalisin palveluin ja

käyttäen some-kanavia (Facebook ja Instagram). Viestinnällisin keinoin, muun muassa monikieliset suun terveysaiheiset videot ja muu tietomateriaali some-kanavilla ja verkkosivuilla, tuetaan lasten ja nuorten tietoisuuden lisääntymistä ja vastuunottoa oman suun terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämisessä. Nuoria tavataan ja tuetaan suun terveyden ylläpitämisessä toimimalla myös muilla sähköisillä alustoilla suun terveys -aiheisilla teemoilla (esimerkiksi Etsivä nuorisotyö- ja nuorisotalot, joissa toimittiin mukana Habbo-hotellissa sekä Ryhmis-Chat, jossa toimittiin Sekaisin Chat-alustalla).

Suun terveydenhuolto on tehnyt yhteistyötä lastensuojelun kanssa ja vakiinnuttanut puheeksi oton tapaa osaksi vastaanottotoimintaa. Myös lähisuhdeväkivallan ehkäisytyötä on edistetty palvelualueen nimettyjen avainhenkilöiden tuella.

3.3 Lapset ja nuoret vammaispalvelujen toimialalla

Vammaispalvelujen palvelualue tuottaa palveluita hyvinvointialueen vammaisille asukkaille. Palvelualue on jakautunut kolmeen tehtäväalueeseen: neuvontaan ja asiakasohjaukseen, palvelujen järjestämiseen ja hankintaan sekä vammaisten asumispalveluihin. Toimialalla toteutetaan vammaisten palvelujen palveluketjua neuvonnasta ja ohjauksesta palvelutarpeen arviointiin ja palvelujen tuottamiseen. Palveluja tuotetaan sekä omana että ostopalveluna.

Toimintaa ohjaa vammaispalvelulaki, erityishuoltolaki tietyin osin sekä sosiaalihuoltolaki. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaisten asiakasohjausyksikössä arvioidaan eri tavoin vammaisten 0–18-vuotiaiden lasten ja nuorten palvelutarvetta laaja-alaisesti silloin, kun lapsi ja nuori ei saa riittävää tukea peruspalveluista. Yhteistyössä lapsi ja nuori nähdään aktiivisena toimijana arjessaan ja arviointia tehdään laajassa verkostoyhteistyössä.

3.4 Lapset ja nuoret Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluissa

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopiste on pääasiassa turvallisuusasioissa. Pelastuslaitos hoitaa alueellaan pelastuslaissa ja kemikaaliturvallisuuslaissa määriteltyjä valvontatehtäviä ja huolehtii myös alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Tavoite on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan, asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa sekä onnettomuuksien seurauksien rajoittaminen. Ohjausta ja neuvontaa annetaan yrityksille, yhteisöille ja yksityishenkilöille monipuolisesti turvallisuusasioissa. Yhteistyötä tehdään tiiviisti eri viranomaisten ja kuntien sekä kaupunkien kanssa.

Pelastuslaitoksen hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta lasten ja nuorten osalta painottuu Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella turvallisuuskasvatukseen. Turvallisuuskasvatus on suunnattu erityisesti esikouluikäisille sekä 4.- ja 8.-luokkalaisille. Sen päätavoitteina ovat eri ikäryhmätasot huomioiden muun muassa kodin ja arjen turvallisuuteen liittyvien riskien tunnistaminen ja perusasioiden, kuten turvallisen poistumisen, tulipalossa toimimisen ja onnettomuuspaikalla toimimisen kouluttaminen.

Lisäksi turvallisuuskasvatukseen kuuluu Tulipysäkki-malli. Tässä interventiokeskustelu-yhteistyömallissa koulu, pelastuslaitos sekä muut yhteistyötahot (esimerkiksi poliisi ja sosiaalihuolto) puuttuvat lasten luvattomaan tulenkäsittelyyn. Keski-Uudenmaan pelastuslaitos osallistuu myös suunnitellusti valtakunnallisiin kampanjoihin, joiden tavoitteena on onnettomuuksien ennaltaehkäisy kohderyhmittäin kampanjoiden teemoja hyödyntäen.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos on mukana muun muassa seuraavissa lapsille ja nuorille suunnatuissa kampanjoissa:

- NouHätä! (oppitunnit + kilpailutoiminta),
- paloturvallisuusviikko ja
- Päivä paloasemalla -tapahtuma.

Lapset ja nuoret eri yhteistyön toiminnoissa hyvinvointialueella

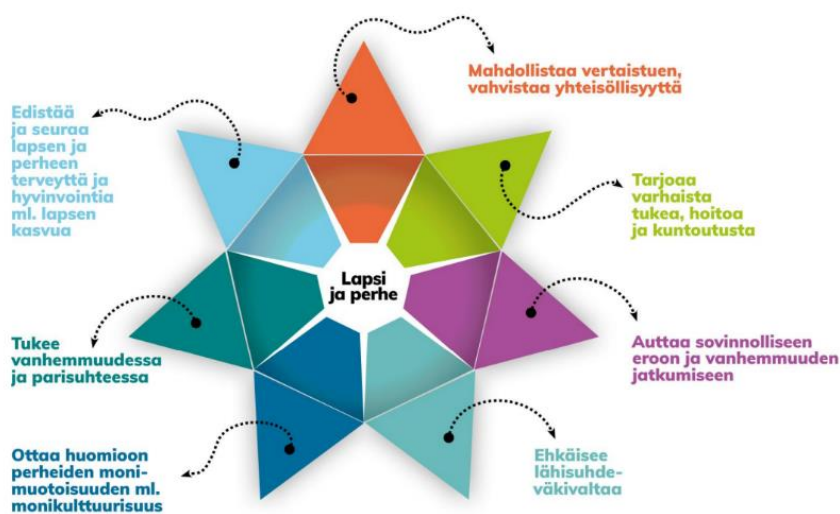
3.5 Perhekeskustoimintamalli

Perhekeskustoiminnassa yhdistetään lapsiperheiden kanssa toimivat eri palvelut yhdeksi kokonaisuudeksi turvaten asiakkaiden sujuva palveluihin pääsy mahdollisimman vähäisillä yhteydenotoilla eri ammattilaisten yhteistyötä tiivistäen. Kansallisen lapsistrategian mukaisesti hyvinvointialueella kehitetään palvelujen lapsi- ja perhelähtöisyyttä, saavutettavuutta sekä matalan kynnyksen toimintamuotoja THL:n perhekeskustoimintamallin avulla.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella lapsiperheiden palveluita parannetaan kokoamalla palveluja perhekeskustoimintamallin alle. Toimintamallissa perheen tarvitsemat ammattilaiset ja palvelut kootaan yhteen ja yhteistyötä tehdään niin kuntien kuin eri järjestöjen ja yhdistystenkin kanssa. Työnjaosta sovitaan tarpeen mukaan monialaisesti työntekijöiden ja perheen kanssa. Myyrmäkeen on valmistumassa ensimmäinen laajan palvelun perhekeskus syksyn 2024 aikana. (Toimintaympäristöanalyysi).

Perhekeskustoimintamallin kehittämisen lähtökohtana on asiakas eli perhe ja eri elämänavaiheet, joissa neuvoa ja tukea kaivataan. Perhekeskuksen tehtävät ovat perhe- ja tarvelähtöisiä ja siten myös niitä, joiden parissa järjestöt, yhdistykset ja uskonnolliset yhteisöt työskentelevät. Perheiden tarpeista lähtevä ajattelu antaa mahdollisuuden yhteistyölle, jolla voidaan tehdä yhteisiä havaintoja palveluaukoista ja toisaalta myös päällekkäisestä työstä.

Kuva 2. Perhekeskuksen toiminnot (THL)

Avoimet kohtaamispaikat ovat osa perhekeskuksen palvelukokonaisuutta. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on yhteensä 16 avointa kohtaamispaikkaa. Kohtaamispaikat ovat avoimia, matalan kynnyksen paikkoja lapsille, nuorille ja perheille. Kohtaamispaikoissa on mahdollisuus

viettää aikaa yhdessä, osallistua toimintaan, saada vertaistukea ja tarvittaessa ammatillista apua ja ohjausta. Perheet itse, vapaaehtoiset sekä työntekijät vahvistavat lasten ja perheiden osallisuutta, vuorovaikutusta ja voimavaroja. Toiminta tukee vanhemmuutta ja lapsen kasvua, perheiden hyvää arkea ja yhteisöllisyyttä.

Nuorten palveluita tarjotaan kolmessa yksikössä: Nuppi Myyrmäki, Nuppi Tikkurila ja Nuppi Kerava. Avun hakemisen helpottamiseksi on nuorten mahdollista käyttää esimerkiksi chat-palvelua. Se tarjoaa 13–21-vuotiaille nuorille ja perheille neuvoja, tukea ja hoitoa sosiaalisiin suhteisiin, mielenterveyteen, päihteidenkäyttöön ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä.

3.6 Hankkeet ja järjestöyhteistyö

Hanketyö on tärkeä osa lasten ja nuorten palveluiden kehittämistä ja se tukee osaltaan hyvinvointialueen perustehtävää. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat osa kahta hanketta:

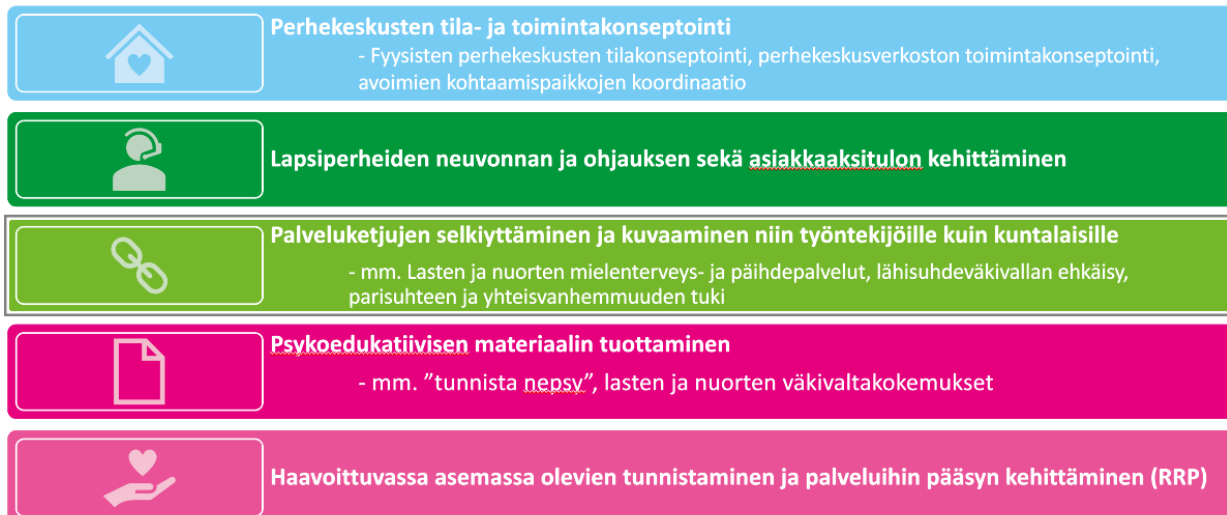
- Vantaa-Kerava-sote – Asukkaan asialla -hanke; perhekeskustoimintamallin kehittäminen
- VaKeHyva Hyvät palvelut – RRP-hanke; HyväPerhekeskus-kärki.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvueluita kehitetään Vantaa–Kerava-sote - Asukkaan asialla -hankkeessa. Hankkeessa muun muassa pilotoidaan uusia työtapoja ja menetelmiä sekä kehitetään sosiaali- ja terveystalvueluiden järjestämistä tukevia rakenteita. Tässä kokonaisuudessa yksi kehittämiskärki on lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja perhekeskustoimintamallin kehittäminen.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen VaKeHyva – Hyvät palvelut -hankkeessa kehitetään puolestaan keinoja koronavirusilanteen aiheuttaman hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelan purkamiseksi sekä hoitotakuun toteutumisen edistämiseksi. Tässä kokonaisuudessa yksi kehittämiskärki on HyväPerhekeskus.

Näissä hankkeissa yhteiskehitetään muun muassa erilaisia yhteydenottokeinoja ja näyttöön perustuvien menetelmien käyttöä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Hankkeissa kehitetään myös perhekeskusten sisältöjä aktiivisesti ja laajassa yhteistyössä kuntien, järjestötoimijoiden, seurakuntien ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä.

Asukkaan asialla-perhekeskustoimintamallin kehitystyön keskiössä vuoden 2023 aikana:

Kuva 3. Perhekeskustoimintamallin kehitystyö Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

VaKeHyvä – Hyvät palvelut -hankkeessa HyväPerhekeskuksen (RRP) kehittämistoimenpiteet kohdentuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin. Nostoina muun muassa 13–17-vuotiaiden nuorten palvelupääsyn parantaminen ja toimivien palvelukokonaisuuksien kehittäminen sekä kohderyhminä henkilöt, joilla on mielenterveys- ja päihdehäiriöitä tai kohonnut riski sairastua niihin ja palvelujen ulkopuolelle jäämisen riskissä olevat maahanmuuttajataustaiset perheet.

Kuva 4. Opas vanhemmille

HyväPerhekeskus-kärjessä kehitetään tällä hetkellä muun muassa varhaiskasvatuksen kuraattoritoimintaa, nuorten väkivallan ehkäisytyötä, nuorten mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluiden, neuropsykiatrisesti erityispiirteisten lasten ja nuorten palveluketjun ja vauvaperheiden psyykkisen tuen sekä vieraskielisten neuvonnan ja ohjauksen toimintamalleja. Lisäksi kärjessä vahvistetaan neuropsykiatrisesti erityispiirteisten lasten ja nuorten palveluketjun toimivuutta.

Esimerkkinä hanketyössä kehitetystä lapsille ja nuorille suunnatusta materiaalista toimii psykoedukatiivinen materiaali neurokirjosta. Materiaalina on tuotettu muun muassa YouTubeissa julkaistu Videosarja perheille – tietoa NEPSY-kirjosta, josta on saatavilla useita eri kieliversioita. Lisäksi hankkeessa on tuotettu esimerkiksi materiaalia kouluihin ja opas lasten huoltajille, joilla on huoli oman lapsen haastavasta käyttäytymisestä.

Järjestöt toimivat osana yhteiskuntaa täydentämällä sen palvelurakenteita. Järjestöt tarjoavat mahdollisuuksia osallistua, toimia ja vaikuttaa lasten ja nuorten hyväksi. Järjestöt omaavat asiantuntijuutta ja tietoa omilla erityisalueillaan, ja näin tarjoavat ammatillista sekä vertaisuuteen perustuvaa tukea.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella tehdään vahvaa yhteistyötä alueen lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi erilaisten järjestöjen kanssa esimerkiksi osana perhekeskustoimintaa. Järjestöt ovat merkittäviä toimijoita alueen asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämässä ja vahvistamisessa. Järjestöt lisäävät osallisuutta ja antavat vaikuttamismahdollisuuksia henkilöille, joiden ääni kuuluu muuten heikosti yhteiskunnassa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle esimerkiksi Punaisen Ristin Nuorten turvatalo auttaa ja tukee nuoria ja heidän lähiyhteisöjään nuoruuteen ja vanhemmuuteen liittyvissä asioissa. Nicehearts ry puolestaan muun muassa tukee maahan muuttaneiden naisten hyvinvoinnin ja toimijuuden lisäämistä sekä vaikuttamiskanavien vahvistamista Naapuriäiti-koulutuksen, voimaannuttavan vapaaehtoistoiminnan sekä osaamista esiin tuovan oman toiminnan järjestämisen keinoin. Vantaan turvakoti ry on puolestaan mukana muun muassa perhekeskus ja kohtaamispaikka yhteistyössä.

Lisäksi tiivistä yhteistä työtä tehdään muun muassa seuraavien järjestöjen kanssa: Pesäpuu ry, Kasper - Suomen kasvatusta ja perheneuvonta ry, Diakonissalaitos, Kide-säätiö, MLL, Parisuhdekeskus Kataja ry, Paasikiven Nuorisokylän säätiö ry, Icehearts. Hyvinvointialueella hyödynnetään myös kokemusasiantuntijamallia KAP-Vantaan kanssa yhteistyössä.

Vammaisten asiakasohjausyksikön keskeisempiä järjestöyhteistyökumppaneita ovat Vammaisneuvoston lisäksi Kynnys ry, Pääkaupunkiseudun Omaishoitajat ry, Kehitysvammatuki 57 ry ja Vammaisfoorumi ry. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osallisuutta halutaan edistää jatkuvalla kehittämistyöllä yhteistyössä asiakkaiden, perheiden ja järjestöjen kanssa.

Päivikki ja Sakari Sohlbergin säätiö on myöntänyt noin neljä miljoonaa euroa Vantaan Havukosken asukkaiden hyvinvoinnin parantamiseen. Raha käytetään lasten ja nuorten sekä ikäihmisten hyväksi seuraavan kolmen vuoden aikana. Rahoitusohjelmassa on mukana yhdeksän järjestöä, joiden kanssa Vantaan ja Keravan hyvinvointialue tekee yhteistyötä. Vanhempia sekä lapsia ja nuoria tuetaan muun muassa erilaisilla ryhmämenetelmillä, arkielämän taitojen valmennuksella, keskustelu- ja kriisiavulla sekä tukihenkilö- ja vertaistukitoiminnoilla. Alueella järjestetään myös erilaisia tapahtumia yhdessä asukkaiden kanssa.

3.7 Yhteistyö kuntien ja poliisin kanssa

Kunnan yksi tärkeimmistä tehtävistä on kuntalaistensa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden laadukkaat ja oikea-aikaiset peruspalvelut ovat terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta ennaltaehkäiseviä. Kuntien järjestämät opetus-, varhaiskasvatus-, liikunta-, nuoriso-, kulttuuri-, ympäristö- ja tekniset palvelut luovat edellytykset hyvinvoiville asukkailla. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö mahdollistaa asiakkaiden tarpeisiin vastaamiseen kokonaisvaltaisesti ja vaikuttavasti. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä sujuvien palveluketjujen varmistaminen edellyttävät aktiivista yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnoilla on lukuisia toimintoja ja tehtäväkokonaisuuksia, joiden asiakaslähtöinen toteuttaminen edellyttää saumatonta yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Parhaiten lasten ja nuorten hyvinvointia tuetaan heidän arkiympäristöissään. Varhaisen tuen kehittämistä jatketaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen oppilaitosten sekä nuoriso- ja vapaa-ajan palvelujen kanssa.

Yhteistyön onnistuminen edellyttää muun muassa yhteistä tahtotilaa ja tavoitteita, yhteisesti sovittuja menettelytapoja sekä toimivaa tiedonkulkua kumppaneiden välillä. Esimerkiksi opiskeluhuollon yhteistyössä edistetään yhteisiä teemoja. Varhaiskasvatus ja eri oppilaitokset

ovatkin yksi merkittävimmistä yhteistyökumppaneista lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle on perustettu alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, jossa on edustajia kaupunkiorganisaatioista ja eri oppilaitoksista. Yhteistyöryhmä laatii syksyn 2023 aikana ensimmäisen alueellisen opiskeluhuollon suunnitelman. Yhteistyö korostuu myös perhekeskusten avoimissa kohtaamispaikoissa. Lisäksi hyvinvointialueen lasten ja nuorten ohjaaminen kuntien palveluihin, kuten liikuntapalveluihin ja esimerkiksi kirjastoihin tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Tärkeä osa kuntayhteistyötä on kulttuurihyvinvointi. Kulttuurihyvinvoinnin toimenpiteillä on tavoitteena lisätä hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja oikeutta itsemääräilyyn sekä tukea mielenterveyttä. Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan jaettua kokemusta siitä, että taide ja kulttuuri lisäävät yksilön hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Hyvinvointialueella lasten ja nuorten kulttuurihyvinvointi kytkeytyy vahvasti muiden organisaatioiden, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Esimerkiksi Vantaalla Kukunori ry järjestää lapsille ja nuorille kulttuuritapahtumia, joiden tavoitteena on luoda ja edistää mahdollisuuksia yhteisöllisyyden vahvistumiselle ja vertaistuelle.

Yhteistyön lisäksi voidaan nähdä, että kulttuurista hyvinvointia edistetään myös erilaisin taidelähtöisin työtavoilin eri palveluissa. Taidetoiminta on osallisuuden ja yhteisöllisyyden ytimessä ja osallisuuden kokemus on keskeinen hyvinvoinnin tekijä myös lapsilla ja nuorilla. Taide- ja kulttuurilähtöisten menetelmien avulla voidaan rikastaa arkista kanssakäymistä, pyrkiä saamaan aistit ja mieli liikkeelle sekä houkutella kokemuksia ja tunteita esiin. Taide ja kulttuuri tarjoavat välineitä myös sosiaaliseen kasvuun ja oppimiseen sekä omien vahvuuksien tunnistamiseen. (THL, Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät.) Kulttuurihyvinvoinnin yhtenä tavoitteena on myös eri väestöryhmien kulttuuristen oikeuksien toteutuminen. Oman kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön tunteminen auttaa lapsia ja nuoria juurtumaan sekä kasvattaa kokonaisvaltaista turvallisuuden tunnetta.

Kulttuurihyvinvoinnin näkökulma näkyy Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella esimerkiksi lapsiperheiden kohtaamispaikoissa, missä tehdään laajaa yhteistyötä lapsiperheiden palveluiden henkilökunnan, järjestöjen työntekijöiden sekä vapaaehtoisten kesken. Lapset osallistuvat avointen kohtaamispaikkojen toimintaan yhdessä vanhempiensa kanssa. Toiminta sisältää vapaata yhdessäoloa ja leikkimistä sekä esimerkiksi taito- ja taideaiheita, musiikkia, liikuntaa ja retkiä. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialalla on tehty laajaa yhteistyötä myös Vantaan musiikkiopiston Tempo-orkesterin kanssa, ja tällä hetkellä hyvinvointialueella pilotoidaan TempoFamily -mallia, jonka tavoitteena on tukea koko perheen hyvinvointia perheen yhteisen soittoharrastuksen kautta.

Poliisin ennalta estävän työn (EET) tarkoituksena on ehkäistä mahdollisimman varhain nuorten häiriökäyttäytymistä ja rikollista toimintaa. Nuorten parissa toimiva poliisi toimii yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Moniammatillisella yhteistyöllä tuetaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja estetään ennalta rikollisuutta, esimerkiksi Ankkuri-toiminnan keinoin. Poliisin kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu monialainen yhteistyö, varhainen puuttuminen sekä matalan kynnyksen palvelut, koko perhe huomioon ottaen. Poliisin alueellinen tuntemus auttaa puuttumaan ja tukemaan yhteisöjen turvallisuutta sekä luomaan verkostoja alueellisten toimijoiden kanssa.

3.8 Yhteistyö vaikuttamistoimielinten ja jaostojen kanssa

Vaikuttamistoimielinten tehtävänä on ottaa kantaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. Vaikuttamistoimielimet ovat mukana myös osallistumisen ja kuulemisen kehittämisessä hyvinvointialueella. Lapsilla ja nuorilla tulee olla myös mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin edustuksellisissa rooleissa. Hyvinvointialueella toimii nuorisovaltuusto, jossa on yhteensä 15 jäsentä, joista kymmenen Vantaan ja viisi Keravan nuorisovaltuustosta. Yhteistyötä tehdään myös muun muassa vammaisneuvoston ja monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan kanssa. Vaikuttamistoimielimen tarkoituksena on varmistaa eri asukasryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Lasten ja nuorten asioita käsitellään myös Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen tulevaisuusjaostossa. Opiskeluhuollon alueellisessa yhteistyöryhmässä on nimettyä opiskelijaedustaja, joka tuo yhteistyöryhmälle näkyväksi lasten ja nuorten ääntä.

4 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet

Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinta aloitettiin talven 2022 ja alkuvuoden 2023 aikana toteutetulla tiedonkeruulla, jonka jälkeen lasten ja nuorten, työikäisten sekä ikääntyneiden hyvinvointiryhmät koostivat tiedosta keskeiset nostot eri ikäisen väestön hyvinvoinnin ja terveyden vahvuuksista, huolenaiheista ja ilmiöistä. Kevään 2023 aikana käytiin myös ensimmäiset alueelliset HYTE-neuvottelut Vantaan ja Keravan kaupunkien, HUS-yhtymän ja järjestötoimijoiden kanssa. Kerätyn tiedon, ikäryhmäkohtaisten hyvinvointiryhmien nostojen sekä HYTE-neuvottelujen tulosten pohjalta lähidemokratia- ja osallisuuslautakunta asetti hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmalle painopistealueet.

Ikäryhmäkohtaiset hyvinvointiryhmät työstivät tämän jälkeen painopistekohtaiset tavoitteet eri ikäryhmittäin, jonka jälkeen kesäkuussa järjestettiin noin 80 osallistujan työpaja keskeisten toimenpiteiden tunnistamiseksi. Toimenpidetyöpajaan osallistui hyvinvointialueen asiantuntijoiden lisäksi laaja joukko sidosryhmiä, mukaan lukien osallistujia järjestöistä, poliisista, seurakunnista sekä Vantaan ja Keravan kaupunkien toimialoilta. Ikäryhmäkohtaiset hyvinvointiryhmät työstivät työpajan tulosten pohjalta tavoitteiden alle toimenpiteet, mittarit ja toimenpiteitä toteuttavat tahot. Nämä on kuvattu taulukossa 2.

Ikäryhmäkohtaiset hyvinvointiryhmät tukevat eri toimijoita hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa. Lähidemokratia- ja osallisuuslautakunta, hyvinvointialueen johtoryhmä ja HYTE-ohjausryhmä seuraavat hyvinvoinnin ja terveyden tilaa sekä hyvinvointisuunnitelmien tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista vuosittain. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan myös aluevaltuustolle vuosittain.

TAULUKKO 2. SUUNNITELMAN TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA MITTARIT

PAINOPISTE 1. Palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen				
TAVOITTEET	TOIMENPITEET	MITTARIT	VASTUUT	KUMPPANIT
1. Kaikki lapset ja nuoret pääsevät tarvitsemaansa palveluun riittävän nopeasti	<p>1. Kokoamme palvelukuvaukset hyvinvointialueen ja sen keskeisten sidosryhmien, kuten HUS-yhtymän, kuntien ja järjestöjen ja seurakuntien palveluista.</p> <p>2. Otamme käyttöön digitaalisia ja ryhmämuotoisia palveluja saavutettavassa muodossa.</p> <p>3. Kehitämme opiskeluhoitoa yhteistyössä kuntien kanssa valmisteilla olevan alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti.</p> <p>4. Vahvistamme yhteistyötä järjestöjen kanssa säännöllisillä järjestöyhteistyön tapaamisilla järjestöyhteistyön tiekartan mukaisesti.</p> <p>5. Tarjoamme vammaisten lasten perheille riittävästi kasvatusta ja jaksamista tukevia palveluja (esimerkiksi tilapäishoidon palvelut, ja kotiin annettava tuki).²</p>	<p>1. Intraan on tehty palvelukuvaukset (kyllä/ei)</p> <p>2. Digitaalisten ja ryhmämuotoisten palveluiden määrä ja niistä saatu palaute</p> <p>3. Opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu ja käytössä (kyllä/ei)</p> <p>4. Järjestetyt säännölliset järjestöyhteistyötapaamiset ja niistä saatu palaute</p> <p>5. Tilapäishoidon palvelujen ja kotiin annettavan tuen toteutuneiden käyntien määrä</p>	Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimiala, terveydenhuollon palvelujen toimiala, aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimiala	HUS, kunnat, järjestöt ja seurakunnat

² Erityisesti vammaisiin liittyvät toimenpiteet merkitty sinisellä värillä.

TAVOITTEET	TOIMENPITEET	MITTARIT	VASTUUT	KUMPPANIT
2. Yhteydenottokanavat ovat selkeitä ja toimivia	<p>1. Varmistamme moninaiset vaihtoehdot olla yhteydessä ja löytää palveluihin (keinona myös jalkautuva työ).</p> <p>2. Tuotamme selko- ja monikielistä materiaalia palveluista viestintästrategian mukaisesti.</p>	<p>1. Asiakaspalautteista nousevat puutteet ja toiveet palveluihin löytymiseen ja yhteydenottokanaviin liittyen.</p> <p>Tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus internetsivuilla tarkistettu säännöllisesti (kyllä/ei)</p> <p>2. Toimenpide raportoidaan osallisuusohjelman ja viestinnän raportoinnin yhteydessä.</p>	<p>Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimiala, terveydenhuollon palvelujen toimiala, aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimiala, ICT, viestintä</p>	<p>Järjestöt, asiakkaat, kokemusasiantuntijat</p>
3. Henkilöstön osaaminen lisääntyy (ja lasten ja nuorten ohjautuminen palveluihin paranee)	<p>1. Koulutamme henkilöstöä näyttöön perustuviin menetelmiin.</p> <p>2. Tuotamme sektorirajat ylittävää säännöllistä perehdytystä, mikä sisältää myös perehdytystä järjestöjen ja seurakuntien toiminnasta.</p> <p>3. Tuotamme monimuotoista koulutusta ja perehdytystä muun muassa videoiden muodossa.</p> <p>4. Huolehdimme henkilökunnan riittävästä osaamisesta ja ammattitaidosta erityisryhmiin liittyen.</p>	<p>1. Henkilöstön koulutukseen osallistuminen (näyttöön perustuvien menetelmien osaaminen)</p> <p>2. Perehdytysmateriaalit on laadittu ja käytössä (kyllä/ei)</p> <p>3. Tuotettujen koulutusten määrä ja palaute</p> <p>4. Koulutusten ja osallistujien määrä ja palaute</p>	<p>Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimiala, terveydenhuollon palvelujen toimiala, aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimiala</p>	<p>Järjestöt, seurakunnat</p>

PAINOPISTE 2. Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus

TAVOITTEET	TOIMENPITEET	MITTARIT	VASTUUT	KUMPPANIT
1. Turvaamme lastensuojelun tuen tarpeessa olevien lasten oikeuden riittävään tukeen	<p>1. Ohjaamme heti ensimmäisestä yhteydenotosta saatavilla oleviin palveluihin huomioiden ennalta ehkäisevät palvelut.</p> <p>2. Vahvistamme lastensuojelun veto- ja pitovoimaa henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi.</p> <p>3. Tiivistämme yhteistyötä järjestöjen ja seurakuntien kanssa asiakkaiden ohjaamisessa.</p>	<p>1. Kuinka iso osuus palvelutarpeenarvioinneista on tehty määräajassa</p> <p>2. Jokaisella lastensuojelun asiakkaalla on nimettynä oma sosiaalityöntekijä (kyllä/ei). Vakanssien täyttöaste ja lähtövaihtuvuus</p> <p>3. On laadittu ja otettu ohjauksen tueksi koonti järjestöjen ja seurakuntien palveluista (kyllä/ei)</p>	Lasten nuorten ja perheiden palvelujen toimiala ja HR	Vammaispalvelujen palvelualue, järjestöt, seurakunnat
2. Nuorten rikollisuus ja sen haittavaikutukset vähenevät	1. Lisäämme jalkautumista ja yhteistyötä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa lasten, nuorten ja perheiden tavoittamiseksi.	1. Rikoksilla oireilevien nuorten määrä	Lasten nuorten ja perheiden palvelujen toimiala	Poliisi, järjestöt, hyvinvointialueen toimialat, kunnat (erityisesti koulut)
3. Asiakkaiden elämänhallinnan edellytyksiä turvataan ja vahvistetaan	1. Varmistamme selkokielisyyden ja saavutettavuuden viestinnässä viestintästrategian ja osallisuusohjelman mukaisesti, jotta viestinnän keinoin tavoitamme oikeat kohderyhmät oikea-aikaisesti.	1. Toimenpide raportoidaan osallisuusohjelman ja viestinnän raportoinnin yhteydessä	Kaikki toimialat yhteistyössä	Hyvinvointialueen viestintä, asiakkaat, kokemusasiantuntijat, kunnat

PAINOPISTE 3. Mielen hyvinvointi

TAVOITTEET	TOIMENPITEET	MITTARIT	VASTUUT	KUMPPANIT
1. Lasten ja nuorten päihde- ja mielenterveystyön palveluketjua selkeytetään	1. Jatkamme hyvinvointialueen tekemää työtä lasten ja nuorten päihde- ja mielenterveystyön palveluketjujen osalta.	1. Työn arkea tukeva kuvaus palveluketjusta on tehty (kyllä/ei)	Lasten nuorten ja perheiden palvelujen palveluketjutyöryhmä	Järjestöt (myös tulevat hyvinvointialueen järjestöyhteistyörakenteet huomioiden), HUS

PAINOPISTE 4. Sosiaaliset suhteet				
TAVOITTEET	TOIMENPITEET	MITTARIT	VASTUUT	KUMPPANIT
1. Tuemme lasten ja nuorten sekä eri yhteisöjen toimintamahdollisuuksia, ettei kukaan jää yksin.	1. Kehitämme perhekeskustoimintamallia ja aloitamme perhekeskusmaisena toiminnan vapaaehtoistoiminta sekä lasten ja nuorten osallisuus huomioiden.	1. Riittävä tiedottaminen perhekeskuksen palveluista (asiakaspalautteet) ja perhekeskustoimintamallin kehittäminen ja toiminnan aloittaminen	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut, RRP-hanke	Kunnat (erit. varhaiskasvatus ja koulut), järjestöt, seurakunnat
2. Ehkäisemme lasten ja nuorten syrjäytymistä.	1. Tuemme matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen toimintaedellytyksiä. 2. Vahvistamme lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten osaamista koulutuksilla, jotka tuotamme yhteistyössä järjestöjen ja oppilaitosten kanssa kokemusasiantuntijuutta hyödyntäen. 3. Tarkastelemme hyvinvointialueen uusien toimitilojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta säännöllisesti, esimerkiksi esteettömyyskävelyn avulla.	1. Lastensuojelun asiakkuuksien määrä sekä yksinäiseksi itsensä tuntevat % luokkatasosta (kouluterveyskysely) 2. Järjestettyjen koulutusten määrä, osallistujien määrä ja palaute 3. Esteettömyyskävelyä on toteutettu uusiin toimitiloihin (kyllä/ei)	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut, muut toimialat	Kunnat, järjestöt, kokemusasiantuntijat

PAINOPISTE 5. Hyvinvointihaasteiden ennaltaehkäisy				
TAVOITTEET	TOIMENPITEET	MITTARIT	VASTUUT	KUMPPANIT
1. Perhekeskustoiminta-malli otetaan koko laajuudeltaan käyttöön	1. Yhdistämme perhekeskustoimintamallissa eri toimijat ja vahvistamme alueellisesta yhteistyöstä ja toiminnasta tiedottamista.	1. Alueellinen toiminta on käynnistynyt ja yhteistyö laajentuu kaikille toimialoille (kyllä/ei), asiakaspalaute	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut, kaikki toimialat	Kunnat (erityisesti varhaiskasvatus), järjestöt, seurakunnat, asiakkaat
2. Sujuvoitamme monitoimijaista asiakastyötä yli toimiala-, palvelualue- ja yksikkörajojen	<p>1. Lisäämme tuntemusta eri toimijoiden palveluista sekä mahdollisuuksista huomioida muiden toimijoiden palvelut osana palvelupolkuja (muun muassa palvelukuvausten avulla).</p> <p>2. Mahdollistamme konsultaation eri palveluihin asiakasohjauksen tueksi.</p> <p>3. Varmistamme moniammatillisen konsultaatioryhmän tuen paljon erilaista tukea tarvitseville perheille.</p> <p>4. Tarjoamme omaishoitoa tukevia palveluita, esimerkiksi valmennusta, vertaistuki tapaamisia ja koulutusta säännöllisesti.</p>	<p>1. Intraan on laadittu palvelukuvaukset (kyllä/ei)</p> <p>2. Konsultaatio käytänteet on sovittu ja käytössä</p> <p>3. Moniammatilliseen konsultaatioryhmään ohjautuneiden asiakkaiden määrä ja jonotilanne.</p> <p>4. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevia palveluja on toteutettu x kpl / vuosi</p>	Kaikki toimialat	Kunnat (erityisesti varhaiskasvatus ja koulut), järjestöt, seurakunnat, asiakkaat

5. Lähteet (täydennetään myöhemmin)

EETH toimintaohjelma 2018–2022

Finlapset kysely [Aluevertailu, vauvaperheiden vanhemmat - FinLapset-kyselytutkimus 2020 - THL kuutio- ja tiivistekäyttöliittymä](#)

Hyte-kerroin [HYTE-kerroin - kannustin hyvinvointialueille - THL](#)

Kela. 2023. Vammaistukien saajat ja maksetut etuudet [Vammaistukien saajat ja maksetut etuudet \(9102RS002\) \(kela.fi\)](#)

Keravan hyvinvointisuunnitelma [Keravan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma \(geniem.io\)](#)

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimintasuunnitelma

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimintaympäristöanalyysi

Lapsistrategia [Lapsistrategia \(lapsenoikeudet.fi\)](#)

Lapsibarometri [Lapsibarometri 2022: "Jos joku on mun lähellä, silloin mä en pelkää" - lasten näkemyksiä turvallisuudesta - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Lastensuojelulaki [Lastensuojelulaki 417/2007 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Opetus ja kulttuuriministeriön selvitys: Kehittämistoimia tarvitaan vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalveluihin toisella asteella (2023) <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/selvitys-kehittamistoimia-tarvitaan-vammaisten-ja-erityista-tukea-tarvitsevien-opiskelijoiden-tukipalveluihin-toisella-asteella>

Terveydenhuollon palvelujen toimintasuunnitelmat 2023

THL-kulttuurihyvinvointi [Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät - THL](#)

Turvallinen ympäristö ja jengiytyminen [Turvallinen ympäristö ja jengiytyminen | Vantaa](#)

THL kouluterveyskysely [Kouluterveyskysely - THL](#)

THL vammaisuus ja lapsen oikeudet: Lapsen elämää vamman kanssa. Lapsiasiavaltuutetun julkaisu (2021) Viitattu 24.7.2023. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163568/Vammaisuus%20ja%20lapsen%20oikeudet.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

THL Rokotusrekisteri

THL, Tilasto- ja indikaattoripankki [Sotkanet.fi](#) 2005-2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 26.6.2023.

Valtioneuvosto. [Asetus selkiyttää opiskeluterveydenhuollon vastuita ja neuvolatoiminnan suunnittelua \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Vantaa ja Keravan hyvinvointialueen strategia [VANTAAN JA KERAVAN HYVINVOINTIALUE- STRATEGIA \(vakehyva.fi\)](#)

Valtioneuvoston asetus 338/2011 neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta, päiv. 1.1.2023, [Valtioneuvosto](#)

Vantaan kaupungin hyvinvointisuunnitelma [Vantaan Hyvinvointisuunnitelma 2023–2025](#)

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osavuositarkastus 1/2023

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvio 2023
[Hyvinvointialuejohtajan TA-esitys 3.11.2022.pdf](#)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163568/Vammaisuus%20ja%20lapsen%20oikeudet.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Lapsen elämää vammaisuuden kanssa-Lapsiasiavaltuuden julkaisu 2021))

Taustaa; Vammaisuus ja lapsen oikeudet

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163568/Vammaisuus%20ja%20lapsen%20oikeudet.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Lapsen elämää vammaisuuden kanssa-Lapsiasiavaltuuden julkaisu 2021))